

www.musavat.com

MUSAVAT

Xəbər
Bir torpaq sahəsini
3 adama satanlar -
bitməyən
dələduzluq
yazısı səh.5-də

Qurucusu: Rauf Arifoğlu Gündəlik qəzet 30 noyabr - 2 dekabr 2024-cü il Şənbə № 217 (8590) Qiyməti 60 qəpik

Gündəm

Polşa "binokl sousu"na niyə qatıldı

"Strateji tərəfdaş"ın
bağışlanmaz
səhvi...

yazısı səh.7-də

**Bələdiyyələr və tibbi
sığorta ilə bağlı yeniliklər
- parlament təsdiqlədi**

yazısı səh.6-da

**Avroparlament Azərbaycandan
sonra Gürcüstanı da
hədəf aldı - şok gelişmə**

yazısı səh.4-də

**DTX 70 kilo qızılla tutulan şəxs
barədə açıqlama yaydı**

yazısı səh.5-də

**Banklar əmanət faizlərini
niyə artırır? - açıqlama**

yazısı səh.3-də

**Paris "qozbeli"- Makrona
suçlamalar**

yazısı səh.11-də

Paşinyana yeni rəqiblər yaradılır

yazısı səh.12-də

**Avstraliyada 16 yaşdan kiçiklərə
sosial şəbəkə yasağı**

yazısı səh.3-də

**Göbələk nə zaman zəhərə
çevrilir - diyetoloqdan tövsiyə**

yazısı səh.15-də

**Gürcü səfirlər etirazçılara
qoşulur - növbəti istefa**

yazısı səh.9-da

**Sumqayıtda kanalizasiya
sistemi yenidən qurulacaq**

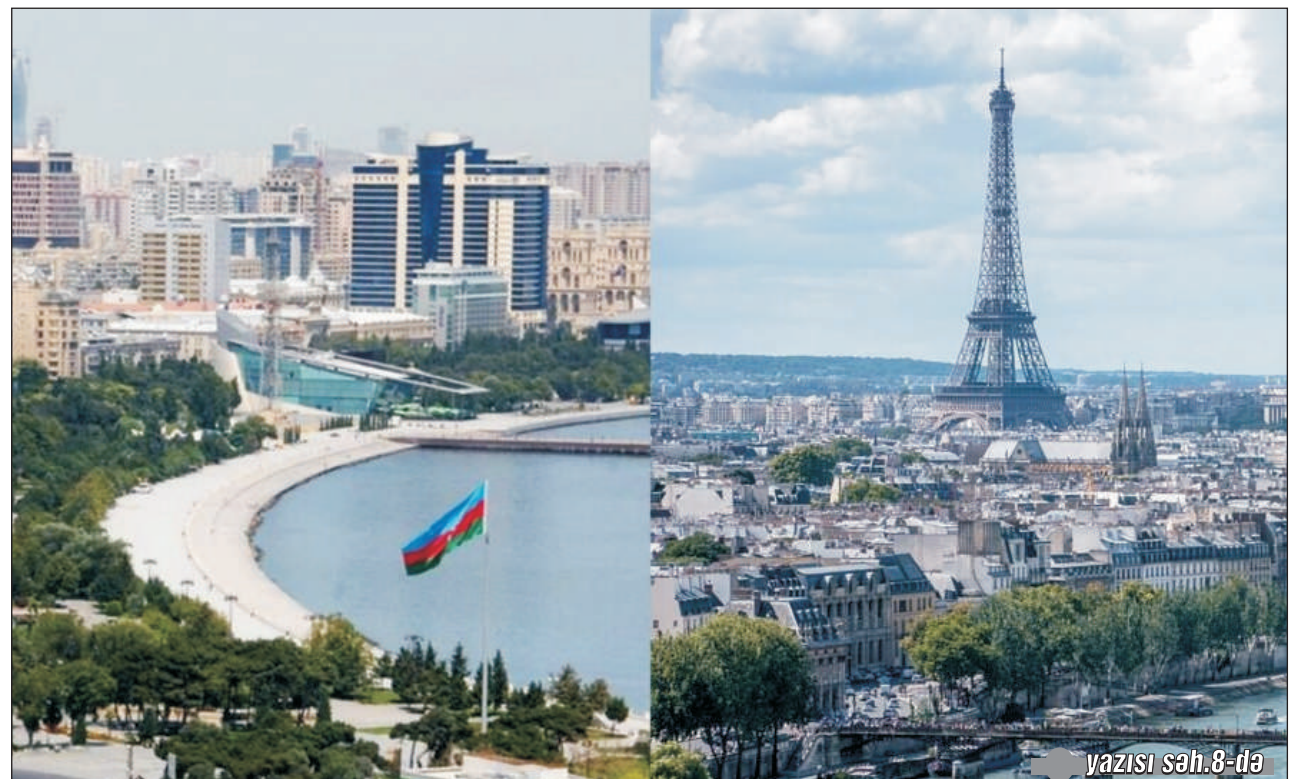
yazısı səh.15-də

**Bəşər Əsədin və Suriyanın taleyi həll
olunur - Türkiyənin maraqları...**

yazısı səh.9-da

FRANSADAN GÖRÜNMEMİŞ ƏXLAQSIZLIQ - BAKIDAN ƏZİCİ CAVAB

Makronun sifarişi ilə Arte.TV əndazəyə
sığmayan "sənədli film" çəkib, işğal dövründə
Kəlbəcərdən qovulan azərbaycanlıları
"erməni" kimi təqdim edib - kəskin etirazlar

yazısı səh.8-də

Ölkəyə 43 qəpiyə gətirilir, 6 qatına satılır - möhtəkirlərin soyğunçuluğu

İdخال məhsullarının qiymətləri ilə bağlı problemin
kökündə inhisarçılıq amili dayanır

yazısı səh.10-da

**Ölkədə sərt qış
keçəcəyi
iddiasına
reaksiya - Gülşad
Məmmədova
açıqladı**

yazısı səh.14-də

**Netanyahu haqda
həbs qərarı
dondurula bilər -
maraqlı gelişmə**

yazısı səh.13-də

**Mingəçevirdə
məktəbə Natiq
Qasimovun
adı verildi**

yazısı səh.2-də

Rusiya "3+3" platformasını tamtərkibli təşkilata çevirmək istəyir

Rusiya Cənubi Qafqazda "3+3" regional əməkdaşlıq platformasının tamtərkibli təşkilata çevrilməsi üçün fəaliyyətlərini intensivləşdirib.

Musavat.com xəbər verir ki, bu barədə Rusiya xarici işlər nazirinin müavini Mixail Qaluzin İrəvanda keçirilən ikinci "Rusiya-Ermənistan" ictimai forumunda açıqlama verib.

Qaluzin bildirib ki, Rusiya bu platformanın region ölkələri arasındakı maraqların harmonizasiya olunmasında mühüm rol oynadığını düşünür.

"Biz "3+3" platformasının Cənubi Qafqazda qarşılıqlı fəaliyyət üzrə tamtərkibli təşkilata çevrilməsi üzərində iş aparırıq", - deyə nazir müavini vurğulayıb.

"3+3" formatı Rusiya, İran, Türkiyə və Cənubi Qafqaz ölkələri olan Azərbaycan, Ermənistan və Gürcüstanın iştirakı ilə regional əməkdaşlığı inkişaf etdirmək məqsədini daşıyır. Lakin formatda Gürcüstanın iştirakında bəzi problemlər yaşanır, çünki Tiflis bu təşəbbüsə ehtiyatla yanaşır və müəyyən şərtlər irəli sürür.

Ekspertlər qeyd edirlər ki, "3+3" platformasının tamtərkibli təşkilata çevrilməsi bölgədə sülh və əməkdaşlıq üçün yeni imkanlar yarada bilər.

Pyotr Tolstoy: "Rusiya olmasa, Ermənistan da olmayacaq"

"Münasibətlərimizin bir əsrlik tarixi onu göstərir ki, Rusiya olmasa, Ermənistan da olmayacaq. Lakin Ermənistanın hazırkı rəhbərliyi Qərblə yaxınlaşmaq kursunu seçib".

APA-nın məlumatına görə, bunu "news.am"-a müsahibəsində Rusiya Dövlət Dumasının sədr müavini Pyotr Tolstoy deyib.

O həmçinin Ermənistanı Qərbin diktə etdiyi qaydalar çərçivəsində və erməni xalqının iradəsinə zidd addımlar atmaqda da günahlandırıb.

P. Tolstoy deyib ki, Dövlət Duması Rusiya-Ermənistan münasibətlərinin yaxşılaşmasına tərəfdardır:

"Erməni xalqı onu əsrlər boyu hansı dövlətin müdafiə etdiyini çox yaxşı bilir. Nə Qərbin addımları, nə də Avropa ailəsinə üzv olmaq arzusu Ermənistanın gənclərində antirusiya mövqeyinin formalaşmasına imkan verəcək. Duma da Rusiya ilə Ermənistan arasında münasibətlərin yaxşılaşmasının lehəndir. Lakin Ermənistan kursunu dəyişir. Əlaqələrimizin normallaşması üçün Ermənistan orada fəaliyyət göstərən və qeyri-konstruktiv mövqedə olan 2500 təşkilatın fəaliyyətini dayandırmalıdır. Ermənistanın bir nömrəli problemi Qərb və Avropa ilə əməkdaşlığın ölkəni xilas edəcəyi barədə xəyallarıdır. Bu mövqeyi həm Nikol Paşinyan, həm də onun tərəfdarları dəstəkləyir".

Mingəçevirdə məktəbə Natiq Qasimovun adı verildi

Baş nazir Əli Əsədovun imzaladığı qərara əsasən, Mingəçevir şəhəri 4 nömrəli tam orta ümumtəhsil məktəbinə Milli Qəhrəman Natiq Qasimovun adı verilib. Elm və Təhsil Nazirliyi və Mingəçevir Şəhər İcra Hakimiyyətinə bu qərardan irəli gələn məsələləri həll etmək tapşırılıb.

Natiq Qasimov 1991-ci ildə yaradılan "Qaradağ şahinləri" taborunun könüllü üzvü olub. O, Xocalı rayonunun Pirlər kəndi yaxınlığında yüksəklikdə yerləşən Alban kilsəsi uğrunda döyüş zamanı 6 hərbi yoldaşı həlak olduqdan sonra 5 gün ac-susuz orada qalaraq, təkbəşinə savaşı davam etdirib. Gülləsi qurtardığından 6-cı

gün, 12 mart 1992-ci ildə rusiyalı və italyalı jurnalistlər Konstantin Smirnov və Enriko Sarzinin şahidliyi ilə Ermənistan hərbiçiləri tərəfindən əsir götürülüb.

Onun əsir götürülməsi faktı Rusiyada nəşr edilən "Oqonyok" jurnalının 1992-ci il 14 və 15-ci nömrələrində "Strax" adlı məqalədə təsvir edilib.

Natiq Qasimovun qəhrəmanlığı və şücaətini həzm edə biilməyən erməni səhəra komandiri Vitali Balasanov ona şəxsən müharibə qanunlarına zidd olaraq dəfələrlə ağır işgəncələr vermiş və qətlə yetirmişdir.

Prezident İlham Əliyevin 25 may 2024-cü ildə imzaladığı sərəncamla Natiq Qasimova Azərbaycanın Milli Qəhrəmanı adı verilib.

Milli Qəhrəmanın harada dəfn olunduğu naməlum olaraq qalır.

Təhsil İdarəsinin müdiri məhkəməyə verildi - cərimələrinə bilər

Gəncə-Daşkəsən Regional Təhsil İdarəsinin müdiri Kərimov Elçin Vəqif oğlu barədə aidiyyəti qurum tərəfindən İnzibati Xətalər Məcəlləsinin 5281-ci maddəsi ilə inzibati protokol tərtib edilib.

Protokol məhkəmə və ya digər orqanların qərarlarının icrası ilə əlaqədar icra məmurlarının qanuni tələblərinin yerinə yetirilməsinə və ya icra məmuru tərəfindən müəyyən olunmuş müddətdə borclunu müəyyən hərəkətləri etməyə və ya müəyyən hərəkətləri etməkdən çəkinməyə məcbur edən icra sərəncamının üzrsüz səbəbdən icra edilməməsinə görə tərtib olunub.

Modern.az-ın əldə etdiyi məlumata görə, işə Gəncə şəhər Məhkəməsinə hakim Liza Xanməmmədovanın sədrliyi ilə baxılacaq.

Qeyd edək ki, protokol təsdiq edilərsə, idarə müdiri min iki yüz manatdan iki min beş yüz manatadək məbləğdə cərimələnə bilər.

Xatırladaq ki, Kərimov Elçin Vəqif oğlu oktyabrın 30-da Gəncə-Daşkəsən Regional Təhsil İdarəsinin müdiri təyin edilib.

Kuleba: "Ukrayna müharibəni uduza bilər"

Ukraynanın keçmiş xarici işlər naziri Dmitri Kuleba hazırkı vəziyyətlə bağlı kəskin xəbərdarlıq edib.

Musavat.com xarici mediaya istinadən xəbər verir ki, o bildirib ki, əgər hadisələrin mövcud gedişi dəyişdirilməzsə, Ukrayna müharibəni uduza bilər.

Kulebanın sözlərinə görə, həm Rusiya Prezidenti Vladimir Putin, həm də Ukrayna Prezidenti Volodimir Zelenski ABŞ-ın keçmiş prezidenti Donald Trampın potensial sülh təşəbbüslərinə müsbət yanaşaraq, onun təkliflərinə "yox" deməkdən çəkinirlər. "Kim birinci "yox" desə, oyunu uduzacaq," - deyər Kuleba vurğulayıb.

Eyni zamanda keçmiş nazir bildirib ki, Ukraynanın 2022-ci ildə sülh danışıqlarını və hərbi vəziyyəti dəyişdirmək üçün kifayət qədər resursları və strategiyaları olmayıb. Bu bəyanat Kulebanın müharibənin gələcək taleyi ilə bağlı narahatlığını açıq şəkildə ifadə edir.

Əcnəbilər bank kartları ilə 2.1 mlrd. manat dəyərində əməliyyatlar aparıb

2024-cü ilin yanvar-oktyabr aylarında banklara məxsus ödəniş xidməti şəbəkəsində digər qeyri-rezident maliyyə institutlarının emissiya etdiyi ödəniş kartları ilə 2.1 milyard manat, yalnız oktyabr ayında isə 252.7 milyon manat dəyərində əməliyyat aparılıb.

Bu barədə "APA-Economics" İqtisadi İslahatların Təhlili və Kommunikasiya Mərkəzinin (İİTKM) təqdim etdiyi "İxrac icmalı"na istinadən xəbər verir.

Qeyd edək ki, bu göstəricinin həcmi 2023-cü ilin yanvar-oktyabr ayları ilə müqayisədə 23.4%, oktyabr ayı ilə müqayisədə isə 24.1% çoxdur.

Sumqayıtda evdə çürümüş meyit tapıldı

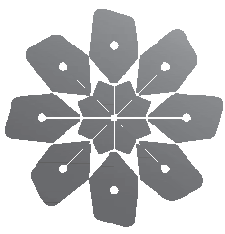
Sumqayıtda evdən çürümüş meyit tapılıb.

APA xəbər verir ki, hadisə Corat bağlarında fərdi yaşayış evlərindən birində qeydə alınıb.

1972-ci il təvəllüdlü Mahmud İsmayilovun meyiti yaşadığı evdə aşkarlanıb.

Evdə tək yaşayan şəxsin meyitini qonşular taparaq aidiyyəti üzrə məlumat veriblər.

Fakt araşdırılır.

Azərbaycan Respublikasının Medianın İnkişafı Agentliyi

Azad sahibkarlığın və liberal iqtisadiyyatın təşviqi

Azərbaycan Mərkəzi Bankından açıqlanan məlumatlara görə, ötən il Vergi Məcəlləsinə depozit gəlirləri ilə bağlı edilmiş vergi güzəştləri milli valyutada kiçik həcmli əmanətlərin artımına səbəb olub. Belə ki, milli valyutada 30 min manatadək əmanəti olanların sayı 9 ayda 36 faiz artıb. Bir ildən yuxarı milli valyutada əmanətlərin payı 48,8 faizdən 56 faizə yüksəlib.

Nəhayət, 2024-cü ilin ilk 9 ayında əhalinin banklarda əmanətləri 10 faiz artaraq 13,8 milyard manatı keçib. Bu göstərici tarixdə ən yüksək həddə çatıb.

Mərkəzi Bankın statistikasına əsasən oktyabrın 31-nə bankların öhdəliklərinin strukturunda depozit portfeli üstünlük təşkil edir: depozitlər cəmi öhdəliklərin 79,5 faizi və ya 34 milyard 373,9 milyon manatını təşkil edib. Depozit portfelinin 59,4 faizi (20,404.3 milyon manat) hüquqi şəxslərin, 40,6 faizi (13,969.5 milyon manat) fiziki şəxslərin depozitlərindən (fərdi sahibkarlıqla məşğul olan fiziki şəxslərin depozitləri istisna olmaqla) ibarətdir.

Fiziki şəxslərin əmanətlərinin 66 faizi (9 milyard 216.4 milyon manat) milli valyutada, 34 faizi (4,753.1 milyon manat) xarici valyutada-dır.

Fiziki şəxslərin əmanət portfelinin 59,5 faizi (8 milyard 314.8 milyon manat) müddətli əmanətlərdən ibarətdir. Fiziki şəxslərin müddətli əmanətləri oktyabr ayında 0,9 faiz və ya 72 milyon manat artıb.

Hüquqi şəxslərin tələbli depozitləri 14 milyard 979.8 milyon manat olmaqla, hüquqi şəxslərin cəmi depozit portfelinin 73,4 faizini təşkil

edib.

Fiziki şəxslərin əmanətlərinin dollarlaşması oktyabr ayında əvvəlki ilin müvafiq dövrünə nəzərən 1,7 faiz bəndi azalaraq 33,5 faiz təşkil edib.

Əmanətlərin artımında əsas rol, şübhəsiz ki, faizlərin yüksəlməsinədir. Belə ki, xüsusilə cari ilin ikinci yarısında banklar manatla əmanət faizlərini artırblar. Hazırda bir sıra banklar 12-13 faizlə əmanət cəlb etməyə çalışırlar. Bankların bu siyasəti nədən qaynaqlanır? Əmanət faizləri niyə artırılır və bunun hansı müsbət-mənfi təsirləri var?

İqtisadçı-ekspert Rəşad Həsənovun sözlərinə görə, əmanət faizlərindəki artım daha çox banklardakı likvidliyin azalmasından qaynaqlanır: "Banklararası bazarın son 2 ildə müəyyən inkişaf mərhələsinə çatması sistem əhəmiyyətli banklardan maliyyə vəsaitlərinin digər banklara axmasına və dolayısı ilə də maliyyə bazarlarına yönəldilməsinə şərait yaradıb. Depozit faizlərinin yüksəlməsinin bir müsbət tərəfi var ki, vətəndaşlar vəsaitlərini banklarda yerləşdirməyə həvəslilirlər. Bu isə passiv yığımın banklar vasitəsilə iqtisadiyyata yönəldilməsi və pulun dövriyyə sürətinin artması multiplikativ effektinin

yaranasına, eyni zamanda müəyyən sosial qrupların gəlirlərinin artmasına gətirib çıxarır. Mənfi hal budur ki, əmanət faizlərinin yüksək olması kredit faizlərinin də artmasını şərtləndirir, bu da iqtisadiyyata daraldıcı təsir

ikinci səbəb kimi inflyasiyanın sürətlənməsi çıxış edə bilər. Inflyasiya artırsa, banklar da məcburdurlar ki, əhalinin gəlirini təmin etmək üçün əmanət faizlərini qaldırınsınlar. Başqa bir səbəb likvidlik məsələsidir. Nəhayət, bir səbəb

qıq nəse demək mümkün deyil. Elə banklar var ki, likvid vəsaitləri yetərincədir, bu sahədə hansısa problemləri yoxdur. Bu halda yeganə amil o ola bilər ki, banklar likvidliyi daha da artırmağa çalışsınlar".

Hesabat dövrü ərzində bankların müddətli depozitlər üçün ödədiyi məbləğlər aylıq 75,7 milyon manat (13,8 faiz), illik isə 221,5 milyon manat (55,2 faiz) artaraq 622,9 milyon manata yüksəlib.

Cəlb edilən əmanətlərin

Banklar əmanət faizlərini niyə artırır? - açıqlama

Ekspertlər deyir ki, likvidlik və banklararası rəqabətin böyük təsiri var

göstərən amildir".

Ekspert bildirir ki, banklar əhalidən yüksək faizlə topladıqları vəsaitləri aşağı faizli və uzunmüddətli biznes kreditlərinə deyil, yüksək faizli və qısamüddətli istehlak kreditlərinə yönəltməklə gəlirliliyi təmin etməyə çalışırlar: "Bu səbəbdəndir ki, son vaxtlar istehlak kreditləri üzrə faizlərdə artım müşahidə olunur".

İqtisadçı Eldəniz Əmirova görə, kommersiya banklarının əmanət faizlərini artırmasının bir neçə səbəbi ola bilər: "Burada birincisi Mərkəzi Bankın pul siyasətindən qaynaqlanan səbəblər ola bilər.

də banklar arasındakı rəqabət amildir. Düşünürəm ki, hazırda depozit vəsaitlərinin artmasında Mərkəzi Bankın pul siyasəti əsas rol oynasın. Çünki Mərkəzi Bankın uçot dərəcəsinin depozit və kredit faizlərinə təsiri elə yüksək deyil. Inflyasiya da elə yüksək deyil ki, depozit faizləri 12-13 faizə qədər artsın. Deməli, qaldı iki səbəb: likvidlik və banklararası rəqabət. Düşünürəm ki, bu iki faktorun daha böyük təsiri var. Çünki axır illərdə banklar arasında depozit cəlbə ilə bağlı kifayət qədər açıq rəqabət olduğu görünür. Likvidliklə bağlı de-

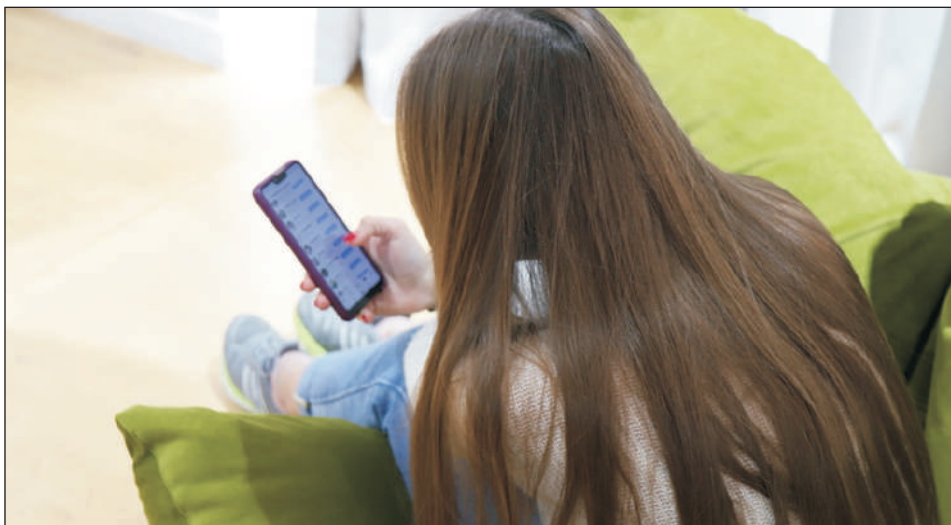
Qeyd edək ki, əmanət faizlərinin artması, müddətli əmanətlərin payının yüksək olması bankların depozit faizləri üzrə xərclərini artırır. Rəsmi statistikaya əsasən bu ilin noyabr ayının 1-nə Azərbaycan banklarının depozitləri üzrə faiz xərcləri 725,8 milyon manat təşkil edib. Bu, illik müqayisədə 245,9 milyon manat (51,2 faiz), aylıq müqayisə ilə 89,4 milyon manat (14 faiz) çoxdur. Bu ilin oktyabr ayının birinə bankların depozitlər üzrə faiz xərcləri 636,4 milyon manat, ötən ilin noyabrın 1-nə isə 479,9 milyon manat təşkil edib.

qısamüddətli və yüksək faizli istehlak kreditlərinə yönəldilməsi bankların faiz gəlirlərində də ciddi artıma səbəb olub. Belə ki, 2024-cü ilin noyabrın 1-nə Azərbaycan banklarının faiz gəlirləri 3 milyard 242 milyon manat olub. Həmin göstərici oktyabrın 1-nə olan dövr ilə müqayisədə 358,6 milyon manat və ya 12,4 faiz, ötən ilin müvafiq dövrü ilə müqayisədə 380,1 milyon manat və ya 13,3 faiz çoxdur.

2023-cü il noyabrın 1-nə Azərbaycan banklarının faiz gəlirləri 2 milyard 861,9 milyon manat olmuşdu.

Azərbaycan Respublikasının Medianın İnkişafı Agentliyinin maliyyəsi əsasında nəşr olunur. Yazını hazırladı: Dünya SAKİT

Avstraliyada 16 yaşdan kiçiklərə sosial şəbəkə yasağı

Avstraliya Senatı (parlamentin yuxarı palatası) 16 yaşından kiçik uşaqların sosial şəbəkələrdən istifadəsini qadağan edən qanunu təsdiqləyib.

Musavat.com "Qardian" a

istinadla xəbər verir ki, belə bir məhdudiyyətin qəbul edilməsi planı hələ sentyabr ayından məlum idi.

34 senator qadağanın ləhinə, 19 senator əleyhinə səs

verib.

Qəbul edilən qanun sosial şəbəkələrə sahib olan şirkətlərə 16 yaşdan kiçik istifadəçilərə giriş icazəsi verməyi qadağan edir. Qanun pozun-

tusu edən şirkətlərə 50 milyon Avstraliya dollarına (32,5 milyon ABŞ dolları) qədər cərimə tətbiq ediləcək.

Sənəddə hansı platformaların qadağan olunacağı bildirilmir. Avstraliyanın rabitə naziri Mişel Rouland bunun TikTok, Instagram, X, Facebook, Reddit, Snapchat-a aid olacağını söyləyib. Nazir bildirib ki, "YouTube" "vacib" maarifləndirici məqsəd daşdığına görə yasaqlanmış platformalara daxil edilməyəcək.

İstifadəçinin yaşının dəqiq necə müəyyən ediləcəyi hələlik məlum deyil. Avstraliya hökuməti növbəti altı ay ərzində bir neçə texnologiyayı sınaqdan keçirməyi planlaşdırır. Qanun bir ildən sonra qüvvəyə minəcək.

Avstraliyanın baş naziri Entoni Albanese qanunun zəruriliyini izah edərək, deyib ki, "sosial medianın populyarlığının artması ilə gənc avstraliyalıların psixi sağlamlığına zərər vurması arasında aydın səbəb-nəticə əlaqəsi var.

Rusiyadan Azərbaycana iki nəfər ekstradisiya edildi

Baş Prokurorluğun vəsatəti əsasında Rusiyadan Azərbaycana iki nəfər ekstradisiya edildi.

Bu barədə Musavat.com-a Baş Prokurorluğun Mətbuat xidmətindən məlumat verilib.

Bildirilib ki, Azərbaycan vətəndaşları Əskərov Fərid Alahverdi oğlu və Abdullayev Zəmin Nuraiddin oğlunun ekstradisiyaları haqqında Baş Prokurorluğun vəsatətləri Rusiyanın Baş Prokurorluğu tərəfindən təmin edilib.

Fərid Əskərovun külli miqdarda ziyan vurmaqla törədilən dələduzluq və Zəmin Abdullayevin müştəkkil dəstə tərəfindən xeyli miqdarda ziyan vurmaqla törədilən dələduzluq cinayət əməllərini törətmələrinə əsaslı şübhələr müəyyən edildiyindən, barələrində təqsirləndirilən şəxs qismində cəlb etmə haqqında qərarlar qəbul edilib və istintaqdan qaçıb gizləndiklərinə görə onlar beynəlxalq axtarışa verilib.

Qeyd olunan şəxslər Rusiya ərazisində saxlanılaraq noyabrın 28-də Ədliyyə Nazirliyi Penitensiar Xidmətin xüsusi konvoyunun müşayiəti ilə Azərbaycana gətiriliblər.

Avropa Parlamenti noyabrın 28-də Gürcüstanda 26 oktyabrda keçirilən parlament seçkilərinin nəticələrini tanımaq qərarına gəlib. Qurum seçkilərin legitimliyinin ciddi qanun pozuntuları ilə zərər gördüyünü qeyd edərək, beynəlxalq ictimaiyyətin bu nəticələri qəbul etməməli olduğunu vurğulayıb. Qəbul edilən qətnamədə deyilir: “Seçkilərin nəticələrini tanımaq mümkün deyil. Buna görə də Avropa Parlamenti bu seçkiləri rədd edir və onların bir il ərzində yenidən keçirilməsini tələb edir. Təkrar seçkilər daha yaxşı seçki mühiti, müstəqil və qərəzsiz seçki idarəçiliyi ilə beynəlxalq nəzarət altında keçirilməli, şəffaf və ədalətli proses təmin olunmalıdır”.

Qətnamənin lehinə 444 deputat səs verib, 72-si əleyhinə, 82-si isə bitərəf qalıb. Avropa Parlamenti, həmçinin “Gürcü Arzusu” partiyasının liderlərinə, o cümlədən Bidzina İvanişvili, İrakli Kobaxidze, Şalva Papuəşvili, İrakli Qaribaşvili və Kaxa Kaladzeyə qarşı sanksiyalar tətbiq edilməsini tələb edib. Bu çağırışın Gürcüstanın daxili siyasətində və Avropa ilə münasibətlərində ciddi gərginliklər yarada biləcəyi deyilir. Avro-parlament həmçinin Gürcüstan hökumətini demokratik standartlara əməl etməyə və seçki prosesindəki qüsurları aradan qaldırmağa çağırıb. Bu qərar isə Gürcüstanın Avropa İttifaqı ilə yaxınlaşmaq istəyinə mənfi təsir göstərə bilər. Belə çıxır, hansısa ölkədə seçkilərdə yalnız Qərbin “5-ci kolon”u (antimillilə qüvvələr) qalib gəlməlidir ki, o, legitim sayılsın? Rəsmi Tiflisin cavabı nə olacaq, erkən seçkilər keçirilə bilirmi?

Deputat Vüqar İskəndərov “Yeni MİSAVAT”da Avropa Parlamentinin bu qərarlı addımını bu cür şərh etdi: “He-

sab edirəm ki, Avropa Parlamentinin noyabrın 28-də qəbul etdiyi qərar bu qurumun mahiyyətini bir daha ortaya qoyur. Məlum olduğu kimi, Avropa Parlamenti həmin qərarla Gürcüstanda 26 oktyabrda keçirilən parlament seçkilərinin nəticələrini tanımaq qərarına gəlib. Qurum seçkilərin legitimliyinin ciddi qanun pozuntuları ilə zərər gördüyünü qeyd edərək, beynəlxalq ictimaiyyətin bu nəticələri qəbul etməməli olduğunu vurğulayıb”.

V.İskəndərov bildirib ki, Avro-parlament bununla əslində, müstəqil siyasət yürüdən ölkələrə qarşı təzyiq metodunun davam etdiyini ortaya qoyub: “Hesab edirəm ki, bu qərardan belə nəticə çıxarmaq olar. “Beşinci kolon” uğur qazanmayıb deyər Avropa Parlamenti Gürcüstandakı seçkilərin nəticəsini tanıdır. Belə çıxır ki, hansısa ölkədə seçkilərdə yalnız Qərbin “5-ci kolon”u, yəni antimillilə qüvvələr qalib gəlməlidir ki, o, legitim sayılsın? Lakin bu qərarın Gürcüstan hakimiyyəti üçün nə önəmi, nə də təsiri olacaq.

Avroparlament Azərbaycandan sonra Gürcüstanı da hədəf aldı - şok gəlişmə

Vüqar İskəndərov: “Antimillilə qüvvələr qalib gəlməlidir ki, o, legitim sayılsın?”
Sona Əliyeva: “Gürcüstanda beşinci kolonun başçısı prezident Salome Zurabişvilidir”

Gürcüstan Qərbin təqdim etdiyi “resept”dən imtina edərək, müstəqil siyasət yürütməkdə davam edəcək”.

Siyasi təhlilçi Sona Əliyeva Qərbin qonşu ölkədə əvvəlki zamanlara nisbətən hakimiyyət dəyişikliyi etmək şanslarını bu dəfə daha zəif

sayır: “Avropa Birliyinin Gürcüstandan istədiyi Rusiyaya qarşı ikinci cəbhənin açılmasıdır. Axırıncı seçkilərdən əvvəl də, sonra da Qərbin qara buludları Tiflisin başının üstünə almışdı. Qərbi də olsa Gürcüstanda beşinci kolonun başçısı prezident Salome Zu-

rabişvilidir. O, uzun müddət Fransa Xarici İşlər Nazirliyində çalışıb. Yeni Fransanın, Qərbin tapşırıqlarının Gürcüstandakı əsas icraçısıdır. Xanım prezident sonuncu aksiyalarda da müxalifətin yanındı idi. Amma əlində yetərli səlahiyyət olmadığı üçün proseslərə və İvanişvili cəbhəsinə tutarlı təsir göstərə bilmir. İndi Gürcüstanda durum son dərəcə həssasdır. Faktiki olaraq cəmiyyət iki hissəyə parçalanıb. Siyasi fikir ziddiyyətləri daha da geniş haçalanarsa, bu vətəndaş qarşıdurması ilə nəticələne bilər. Qərbin də istədiyi budur. Qoca qitə Gürcüstanı Kremlə asanlıqla təslim etmək istəmir. Ona görə də qonşu ölkəni daxilədən parçalamaq niyyətindədir. Fikrimcə, proseslərin bu cür davamı Gürcüstan dövlətçiliyini də zədələyə bilər. Ona görə də hazırkı iqtidar daha sərt addımlar atmağa məcbur qalacaq. Söhbət müxalifət mitinqlərindəki əsas katalizatorların qandallanmasından, hətta hazırkı prezidentin həbsə

atılmasından gedir. Rusiyanı meyilli Gürcüstan hakimiyyətinin artıq belə bir təcrübəsi var. Keçmiş prezident Mixael Saakaşvilinin hələ də dəmir barmaqlıqlar içərisində saxlanılmasını nəzərdə tutaram. Qərb İvanişvili hakimiyyətini dəyişməyin çətin olduğunu anlayır. Çünki hakim partiyanın əsas dəstəkçisi Moskvadır. Əgər Qərbin çevriliş cəhdi baş tutsa, o zaman Kremlin cavabı daha sərt olacaq. Gürcüstan Abxaziya və Cənubi Osetiyanı tamamilə itirəcək. Məncə, erkən seçkilər olmayacaq. “Gürcü arzusu” ya qalib kimi gürcülərin gələcək taleyinə işiq tutmağa çalışacaq, ya da Qərb cəbhəsindən olanlar Rusiya ilə Gürcüstanı üz-üzə qoyaraq Cənubi Qafqazda ikinci “Ukrayna ssenarisi”ni yazacaqlar. Aksiyalar daha şiddətli hal alarsa, o zaman qan tökülməsi qaçılmaz olacaq ki, bu da Gürcüstan tarixinə “qara və qanlı demokratiya” səhifəsinin yazılması ilə nəticələncək”.

□ **Cavanşir ABBASLI, “Yeni MİSAVAT”**

Ermənistan Hərbi Qənimətlər Parkındakı silahları yenidən alır Hərbi ekspert: “Cənubi Qafqazı müharibə meydanına çevirmək planları qurulub, hədəf həm də Rusiyadır”

“Yunanistan və Fransa Türkiyə və Azərbaycana qarşı düşmənçilik mövqeləri səbəbindən hər zaman Ermənistanı dəstəkləyiblər. İndi də yunanlar Rusiya istehsalı olan silahları Ermənistanı təqdim etmək istəyirlər”.

“Yeni MİSAVAT”ın məlumatına görə, bunu Axar.az-a Türkiyənin terror və təhlükəsizlik üzrə eksperti Abdullah Ağar Yunanistanın Ermənistan S-300, Tor-M1 və Osa-AK hava hücumundan müdafiə sistemlərini vermək qərarını şərh edərkən deyib.

Ağar öncə Afanının da regionda geosiyasi maraqları olan dövlətlər kimi özünü apardığını bildirib: “Digər tərəfdən, həm Fransa, həm Hindistan və İran, həmçinin Avropa Birliyi və ABŞ-in regionda maraqları var. Bu dövlətlər Ermənistanı öz maraqları naminə istifadə edərək “geopolitik realiti” yaratmağa, Azərbaycan və Türkiyəni təzyiq altında saxlamağa, Ermənistan vasitəsilə bir təsir gücü formalaşdırmağa çalışırlar”.

Ekspertin sözlərinə görə, bu növ silahlar İkinci Qarabağ müharibəsində ermənilərə heç bir fayda verməyib: “Ermənistanı verilən silahlar İkinci Qarabağ müharibəsi zamanı onlarda var idi. Bilirsi-

niz ki, Qarabağ müharibəsində ilk olaraq Osa-AK sistemləri sıradan çıxarıldı. Daha sonra “Tor”, “Buk” və S-300 sistemlərinin məhv edildiyini gördük. Ermənistanın hava hücumundan müdafiə sistemi ciddi şəkildə zədələndi. İndi bu itkiləri kompensasiya etmək məqsədilə Yunanistanın əlindəki köhnə silahları Ermənistanı verib, özü üçün İsrail və Qərb istehsalı olan yeni silahlar almağa çalışdığı müşahidə edilir”.

Ağar əlavə edib ki, Yunanistan və Fransanın Ermənistanı silahlandırması cavabsız qalmayacaq: “Azərbaycan bu prosesləri yaxın-

dan izləyir və qiymətləndirir. Bu silahların zərərsizləşdirilməsi ilə bağlı böyük təcrübəyə malikdir. Yalnız bu silahlar deyil, Ermənistanın müxtəlif kateqoriyalardakı yeni silahları dövrüyyə buraxması Azərbaycanla əlavə tədbirlərin görülməsinə səbəb olur. Prezident İlham Əliyevin göstərişi ilə müdafiə büdcəsi daha da artırılıb. Bu baxımdan, Ermənistanın yeni silahlarına qarşı Azərbaycan mövcud və effektivliyini sübut etmiş silahlarla yanaşı, yeni təşəbbüslər irəli sürə bilər”.

Sual yaranır: Ermənistan Bakıdakı Hərbi Qənimətlər

Parkında saxlanılan, yeni ordumuzun sıradan çıxardığı silahları təzədən niyə alır? Kapituliyant ölkəni yenə “qaşındıran” kimdir?

Hərbi ekspert, polkovnik Rövşən Məhərrəmov “Yeni MİSAVAT”-a bildirdi ki, 44 günlük Vətən müharibəsində torpaqlarımızı işğaldan edən zaman Ermənistanın hava hücumundan müdafiə sistemlərinin 70 faizi məhz 30 ilə yaxın işğalda saxlanan Azərbaycan ərazilərində yerləşirdi. Müzəffər ordumuz həmin silahları - S-300, Tor-M1 və Osa-AK hava hücumundan müdafiə sistemlərini, PZRK-ların demək olar ki, hər birini məhv et-

dik. Faktiki olaraq elə vəziyyət yarandı ki, 44 günlük müharibədən sonrakı dövrdə Ermənistanın hava hücumundan müdafiə sistemi silahlarının cəmi 30 faizi salamat qalmışdı. Bu isə deməkdir ki, Ermənistan ərazisi hava hücumundan müdafiə sistemi 30 faiz qorunur: “Buna baxmayaraq Ermənistan son illərdə müdafiə sistemi silahları almağa deyil, hücum silahları əldə etməyə üstünlük verir. Məntiqə əgər Ermənistan sülh tərəfdarıdırsa hücum silahları deyil, müdafiə silahları almağa üstünlük verməli idi. Ancaq biz bunun əksini görürük. Hindistandan, Fransadan, ABŞ-dən hücum silahları alınıb. Artıq Ermənistan hava hücumundan müdafiə sistemləri almaq istiqamətində də işə başlayıb. Təkcə hücum silahlarının kifayət qədər olması müharibədə uğur qazanmaq ehtimalı yaratmır. Görünür, bunu Ermənistanı havadarlıq edən dövlətlər də nəzərə alırlar və ona görə Ermənistanı müdafiə sistemləri verməyi qərarlaşdırıblar. Yunanistanın Ermənistanı müharibəyə hazırladığıdır. Erməni ordusunu tam şəkildə müharibəyə hazır vəziyyətə gətirmək istəyirlər. Bununla həm də Cənubi Qafqazı müharibə meydanına çevirmək planları qurulub. Burada hədəf həm də Rusiyadır. Azərbaycan Ermənistanın istənilən hərbi təxribatlarının qarşısını almağa tam şəkildə hazır olmalıdır. Müharibə başlarsa, Naxçıvan istiqamətində ola bilər və

bu zaman Azərbaycan yaxın məsafədən hətta İrəvandakı hava hücumundan müdafiə sistemlərini, hücum silahlarını vuracaq alternativ silahlara malikdir. Əgər Ermənistan Azərbaycana qarşı hərbi təxribatlara əl atarsa və müharibəyə başlayarsa bu dəfə müharibə Azərbaycan ərazisində deyil, Ermənistan ərazisində olacaq və daha amansızlığı ilə fərqlənəcək”.

Hərbi ekspert onu da qeyd etdi ki, Yunanistanın Ermənistanı satacağı adıçəkilən hava hücumundan müdafiə sistemləri Azərbaycan tərəfindən lazımı anda çox asanlıqla məhv ediləcək: “Artıq 44-günlük Vətən müharibəsində Azərbaycan ordusu həmin silahları məhv etmək imkanlarına malik olduğunu da işə başlayıb. Təkcə hücum silahlarının kifayət qədər olması müharibədə uğur qazanmaq ehtimalı yaratmır. Görünür, bunu Ermənistanı havadarlıq edən dövlətlər də nəzərə alırlar və ona görə Ermənistanı müdafiə sistemləri verməyi qərarlaşdırıblar. Yunanistanın Ermənistanı müharibəyə hazırladığıdır. Erməni ordusunu tam şəkildə müharibəyə hazır vəziyyətə gətirmək istəyirlər. Bununla həm də Cənubi Qafqazı müharibə meydanına çevirmək planları qurulub. Burada hədəf həm də Rusiyadır. Azərbaycan Ermənistanın istənilən hərbi təxribatlarının qarşısını almağa tam şəkildə hazır olmalıdır. Müharibə başlarsa, Naxçıvan istiqamətində ola bilər və

□ **Əlibar SEYİDAĞA, “Yeni MİSAVAT”**

Hazırda cinayət işi üzrə
istintaq-əməliyyat tədbirləri
davam etdirilir.

29 noyabrda Milli Məclisin növbəti iclası spiker Sahibə Qafarovanın sədrliyi ilə keçirildi. Cari məsələlər zamanı çıxış edən deputat Vüqar Bayramov bildirdi ki, sosial təminatının daha da gücləndirilməsi cənab Prezident İlham Əliyevin rəhbərliyi ilə həyata keçirilən siyasətin prioritet istiqamətlərindəndir: “Bu, özünü dövlət büdcəsinin sosialyönümlü xərclərinin dinamik olaraq artmasında da göstərməkdir. Belə ki, Vətən müharibəsindən sonra, 2021-ci ilin dövlət büdcəsində sosialyönümlü xərclərin məbləği 12 milyard 202 milyon manat idisə, bu göstərici 2022-ci ildə 13.7 milyard manat, 2023-cü ildə 15.2 milyard manat, 2024-cü ildə 15 milyard 539 milyon və nəhayət, 2025-ci il üçün 16 milyard 909 milyon manat nəzərdə tutulub. Göründüyü kimi, sosialyönümlü xərclər hər il əvvəlki ilə nisbətən artımla icra edilib. Bu eyni zamanda, 2021-ci il ilə müqayisədə illik sosial ayırımların gələn il 4 milyard 707 milyon artırılacağı deməkdir. Digər tərəfdən, son 5 ildəki sosial paketlərin maliyyələşdirilməsinə əlavə olaraq 7 milyard manat vəsait ayrılıb. Bu müddətdə həmçinin Qarabağ və Şərqi Zəngəzurun bərpasına 18 milyard manata yaxın vəsait yönəldilib və 2025-ci ilin proqnoz göstəricisini nəzərə alıqda bu rəqəm 22 milyard manata-dək yüksələcək”.

Bələdiyyələr və tibbi sığorta ilə bağlı yeniliklər - parlament təsdiqlədi

Deputat: “Qarabağ və Şərqi Zəngəzurun bərpasına 18 milyard manata yaxın vəsait yönəldilib; 2025-ci ilin proqnoz göstəricisini nəzərə alıqda bu rəqəm 22 milyard manata-dək yüksələcək”

V.Bayramov daha sonra qərəzli və doğru olmayan sosial rəqəmlərə guya istinad edərək müqayisələr aparan marjinal və populist siyasi qüvvələrin diqqətinə ölkələrin rəsmi statistikasına əsaslanan bir sıra real göstəriciləri çatdırmaq istədiyini söylədi: “2025-ci ildə Azərbaycanın dollar ifadəsində 10 milyard dollarlıq sosial ayırımları Cənubi Qafqazın digər iki ölkəsinin birgə sosial xərclərindən 2.2 dəfə çox olacaq. Eyni zamanda, Azərbaycanın yalnız sosial büdcəsi Ermənistanın xarici borclar və qrantlar ilə formalaşan ümumi büdcəsindən 67 faiz çoxdur. Əlavə müqayisəyə ehtiyac varmı? Bu baxımdan, yanlış müqayisə aparmağa cəhd edənlər diqqətli olsunlar və onların saxta rəqəmləri heç bir halda Azərbaycanda güclənən sosial təminat sistemində kölgə sala bilməz”.

Milli Məclis ambulator müalicənin dərmanlarının icbari tibbi sığorta ilə qarşılınması məsələsini üçüncü oxunuşda təsdiqləyib. Bununla bağlı parlamentin bugünkü plenar iclasında “Əhalinin sağlamlığının qorunması haqqında” və “Tibbi sığorta haqqında” qanunlara təklif edilən dəyişikliklər müzakirəyə çıxarıldı. Layihədə qeyd olunub ki, dəyişiklik layihəsi əhalinin dərman vasitələrinə olan ehtiyaclarının maliyyə baxımından qarşılanması, əlçatanlığın və key-

fiyyətin artırılması, habelə sığortaolunanların maraqlarının qorunmasına hüquqi zəmin yaratmaq üçün hazırlanıb. Layihədə icbari tibbi sığorta üzrə ambulator dərman vasitələrinin kompensasiya şərtləri, icbari tibbi sığorta çərçivəsində təminat verilən ambulator dərman vasitələrinin xidmətlər zərfi ilə müəyyən edilməsi, icbari tibbi sığorta fondu hesabına ambulator dərman vasitələrinin təminatı kimi məsələlər öz əksini tapıb. Ambulator şəraitdə verilən dərman vasitələrinin icbari tibbi sığorta təminatına alınmasında əsas məqsəd əhalinin müxtəlif xəstəliklər üzrə ağırlaşma halları olmadan, stasionar yatış yaxud cərrahi əməliyyata alınmadan müalicə almasını təmin etməkdir. Belə ki, vətəndaşlar ambulator müalicə alarkən dərmanlarını da tibbi sığorta vasitəsilə əldə edəcək və icbari tibbi sığortanın əsas məqsədlərindən olan əhaliyə keyfiyyətli və əlçatan tibbi xidmətin göstərilməsi təmin olunacaq. Layihə səsverməyə qoyularaq son oxunuşda təsdiqləndi.

Deputat Rəşad Mahmudov çıxış edərək əlilliyin verilməsi ilə bağlı vaxtaşırı cəmiyyətdə gedən müzakirələrə toxundu. Bildirdi ki, onun fikrincə, ümumilikdə 99 faiz əlilliyin verilməsi doğru şəkildə həyata keçirilir. “Sadəcə cəmiyyətdə xəstəliklə əlilliyi qarışdır-

maq problemi var. Amma vətəndaşlara izah etdiyimiz zaman onlar arqumentlərimizi qəbul edirlər. Bununla belə deyirlər ki, şəkərin, ürək-damar xəstəliklərinin əlilliyə düşmədiyini bilirik. Amma bəs dərmanlarımızı necə alağ?” R.Mahmudov qeyd etdi ki, təqdim olunan qanun layihəsi bu mənada vətəndaşlara əlavə imkanlar yarada-caq.

Deputat qeyd etdi ki, vaxtilə ölkənin regionlarında kəskin infarkt zamanı vətəndaşlarımız ciddi çətinliklərə üz-üzə qalırdılar. Amma bu gün bölgələrimizdə belə, açıq ürək əməliyyatları yüksək səviyyədə həyata keçirilir. Həmçinin 300-dən artıq insana orqan transplantasiyası həyata keçirilib. R.Mahmudov bildirdi ki, əvvəllər qaraciyər köçürməsi dövlət üçün çox çətin idi. “Əlilliyin verilməsi ilə bağlı ölkədə aparılan siyasət doğrudur. Amma köhnə zehniyyəti dəyişmək çətindir”, deputat əlavə etdi. Bildirdi ki, Azərbaycan dövləti vətəndaşın sağlamlığı üçün hər şeyi edir və edəcək.

Milli Məclisin iclasında “Ədliyyə orqanlarında qulluq keçmə haqqında” Qanuna təklif olunan dəyişikliklər müzakirə edilərək qəbul olundu. Musavat.com-un məlumatına görə, layihəyə əsasən, öz arzusu ilə işdən çıxan ədliyyə işçilərinə birdəfəlik müavinət veriləcək. Belə ki, arzusu ilə işdən çıxma barədə yazılı əri-

zə verdiyinə görə ədliyyə orqanlarında qulluq keçməsinə xitam verilmiş ədliyyə orqanı işçisinə vəzifə maaşının 6 misli məbləğində birdəfəlik müavinət verəcək. Müzakirələrdən sonra dəyişiklik səsverməyə qoyularaq üçüncü oxunuşda qəbul edildi.

Azərbaycanda yeni rüsumlar müəyyənləşdirilir. Bununla bağlı iclasda müzakirəyə çıxarılan “Dövlət rüsumu haqqında” Qanuna təklif edilən dəyişiklikdə öz əksini tapıb. Qanun layihəsinə əsasən, arbitraja münasibətdə yardım funksiyalarının yerinə yetirilməsi ilə bağlı ərizənin verilməsinə görə 100 manat, müvəqqəti təminat tədbirlərinin tətbiqi barədə arbitraj məhkəmələrinin qərarlarının tanınması və icrası ilə bağlı ərizənin verilməsinə görə 50 manat, arbitraj məhkəmələrinin qərarlarının ləğv edilməsi ilə bağlı ərizənin verilməsinə görə 100 manat, yerli arbitraj məhkəmələrinin qərarlarının məcburi icrasının təmin edilməsi ilə bağlı ərizənin verilməsinə görə 50 manat rüsum müəyyən edilir.

Iclasda həmçinin “Azərbaycan Respublikası Hökuməti ilə İndoneziya Respublikası Hökuməti arasında diplomatik və xidməti pasportların sahiblərinin vizadan azad edilməsi haqqında Saziş”in təsdiq edilməsi barədə layihə müzakirəyə çıxarıldı. Milli Məclis Azərbaycanla İndoneziya arasında diplomatik və

xidməti pasportların sahiblərinin vizadan azad edilməsini təsdiqlədi. Layihə səsverməyə qoyularaq qəbul edildi.

Beynəlxalq münasibətlər və parlamentlərarası əlaqələr komitəsinin sədri Səməd Seyidov “Azərbaycan Respublikası Hökuməti ilə Səudiyyə Ərəbistanı Krallığı Hökuməti arasında diplomatik, xüsusi və xidməti pasport sahiblərinin qismətdəli vizadan qarşılıqlı azad edilməsi haqqında Anlaşma Memorandumu”nun təsdiq edilməsi barədə qanun layihəsini təqdim etdi. Komitə sədri bildirdi ki, xüsusi pasport sahibləri belə Həcc ziyarəti üçün viza almalıdırlar. S.Seyidov bildirdi ki, sazişlə nəzərdə tutulan viza məsələsi işçi səviyyəsində olan səfərlər üçün nəzərdə tutulub: “Mənə çox sayda suallar gəlirdi ki, Səudiyyə Ərəbistanı iki müqəddəs məkanın olduğu ölkədir və qeyd edilən saziş əsasında həmin pasport sahiblərinin aldığı viza ilə ziyarətə getmələri mümkün olacaqmı? Sazişdə birbaşa istinad olunub ki, ziyarət üçün ayrı viza lazımdır. Bununla bağlı müzakirələr gedib və hesab edirəm ki, düzgün qərar qəbul olunub. Diplomatik, xüsusi və xidməti pasportla ölkələr arasında əlaqələrin genişləndirilməsi, müzakirələrin aparılması üçün işçi səfərləri həyata keçirilir. Başqa səfərlər isə ümumvətəndaş pasportu və xüsusi viza tələbi olan məsələdir”.

Iclasda İnzibati Xətlər Məcəlləsinə təklif olunan dəyişikliklər müzakirəyə çıxarıldı. Layihəyə əsasən, heyvanlarla rəhmsiz rəftar edilməsinə görə cərimələr artırılır. Qüvvədə olan qanuna görə, heyvanlarla rəhmsiz davranmaqla onların şikəst və ya tələf edilməsinə görə beş yüz manat məbləğində cərimə edilir. Ancaq təqdim olunan layihəyə əsasən, heyvanlarla rəhmsiz rəftar edilməsinə, yeni onlara ağrı, əzab, işgəncə verilməsinə, onların döyüldüyünə və ya döyüşdürülməsinə görə beş yüz manatdan səkkiz yüz manatadək məbləğdə cərimə ediləcək. Nəzərdə tutulmuş əməllər nümayişkarana şəkildə, o

cümlədən mediada nümayiş etdirilməklə törədildikdə səkkiz yüz manatdan min manatadək məbləğdə cərimə ediləcək. Bu əməllər heyvanın şikəst edilməsinə səbəb olduqda min manatdan min beş yüz manatadək məbləğdə cərimə ediləcək. Eyni əməllər heyvanların tələf edilməsinə səbəb olduqda min beş yüz manatdan iki min manatadək məbləğdə cərimə edilir, yaxud işin hallarına görə, xətanı törədən şəxsiyyəti nəzərə alınmaqla, bir ayadək müddətə inzibati həbs tətbiq olunacaq. Heyvanlarla rəhmsiz rəftarın təbliğ edilməsi və ya kommersiona məqsədləri üçün istifadə edilməsinə görə isə cərimələr müəyyənləşir.

İnzibati Xətlər Məcəlləsinə təklif edilən yeni - 274-1-ci maddəyə əsasən, heyvanlarla rəhmsiz rəftarın təbliğ edilməsinə və ya heyvanlarla rəhmsiz rəftarı açıq çağırışlar edilməsinə, bu cür rəftarı özündə əks etdirən materialların kommersiona məqsədləri üçün istifadə edilməsinə görə min manatdan min beş yüz manatadək məbləğdə cərimə edilir, yaxud işin hallarına görə, xətanı törədən şəxsiyyəti nəzərə alınmaqla, bir ayadək müddətə inzibati həbs tətbiq olunur. Qanun layihəsi səsverməyə çıxarılaraq üçüncü oxunuşda qəbul edildi.

Iclasda “Qrant haqqında” qanuna təklif edilən dəyişikliklər də müzakirəyə çıxarıldı. Dəyişikliklərə əsasən, bələdiyyələr qrant almaq hüququ əldə edəcək. Qanun layihəsi bələdiyyələrin maliyyə resurslarına çıxışının artırılması məqsədilə onlara qrant verilməsinin hüquqi əsaslarının yaradılması və tənzimlənməsi məqsədilə hazırlanıb. Müzakirələrdən sonra qanun layihəsi səsverməyə çıxarılaraq üçüncü oxunuşda qəbul edildi.

Iclasın sonunda Milli Məclisin sədri Sahibə Qafarova dedi ki, növbəti plenar iclaslar dekabrın 3-4-ü tarixlərində olacaq. Sədr qeyd etdi ki, gələn həftə keçiriləcək iki günlük iclasda 2025-ci ilin dövlət büdcəsi müzakirəyə çıxarılacaq.

□ **Elsad PAŞASOY,**
“Yeni Müsavat”

Polşa Azərbaycanla strateji tərəfdaş olsa da, bu ölkənin prezidenti Andrey Duda'nın Arazdəyə gəlməsi və "binokl şousu"nda iştirakı diplomatik gərginliyə səbəb olub. Artıq Polşa'nın Azərbaycandakı müvəqqəti işlər vəkili Mixal Qreçilo noyabrın 28-də Xarici İşlər Nazirliyinə (XİN) çağırılıb.

XİN-in yaydığı məlumata görə, görüş zamanı Azərbaycan tərəfinin xəbərdarlıqlarına baxmayaraq, Polşa Prezidenti Andrey Duda'nın Ermənistan-Azərbaycan sərhəd bölgəsinə, hətə də Ermənistanın işğalı altında olan Kərki kəndinə yaxın əraziyə səfər edərək, Avropa İttifaqının Ermənistandakı Missiyası ilə birgə Azərbaycan əleyhinə təbliğatda iştirakına etiraz bildirilib. Sözügedən missiyanın

azmış kimi, Duda jurnalistlərə açıqlamasında bildirib ki, Polşa AB-nin Azərbaycan-Ermənistan sərhədindəki müşahidə missiyasının tərkibindəki nümayəndələrinin sayını artırmağı nəzərdən keçirir. Yada salaraq ki, Polşa prezidenti COP29 konfransı çərçivəsində Bakıda olmuş, həmkarı İlham Əliyevlə görüşmüşdü. İki ölkə arasında imzalanmış sənədə görə isə Polşa Azərbaycanın strateji tərəfdaşı sayılır.

Polşa "binokl şousu"na niyə qatıldı - "strateji tərəfdaş"ın bağışlanmaz səhvi...

Prezident Duda'nın sərhədə gəlməsi ölkəsinin deyil, Avropa İttifaqının qərəzli mövqeyini nümayiş etdirməkdir; Bakıda səfiri olmayan ölkəyə rəsmi etiraz bildirilib - rəylər

regional sabitlik, habelə Azərbaycanla Ermənistan arasında etimad quruculuğuna töhfə vermək kimi bəyan edilmiş məqsədlərinə zidd olaraq Azərbaycan əleyhinə alət kimi geniş şəkildə sui-istifadə olunduğu xatırlanıb. Həmçinin bu təxribatın Azərbaycan-Polşa münasibətlərinə zidd olduğu, Azərbaycanın legitim təhlükəsizlik maraqlarına təsir edən bu kimi addımlardan çəkinməyin zəruri olduğu diqqətə çatdırılıb.

Yeni əslində söhbət Duda'nın Bakıya qarşı aşkar siyasi demarşından gedir. Maraqlıdır, görəsən bu anti-Azərbaycan təxribatı ilə Polşa və onun rəhbərliyi nə qazandı? Azərbaycanı qıcıqlandırmağa dəyərdimi? Bu

O halda "bu nə pəhriz, o nə turşu?" Bəlkə bu, "xroniki" xristian həmrəyliyin təzahürüdür? Ümumiyyətlə, Polşa Qafqazda nə axtarır? Nəhayət, niyə "strateji tərəfdaş" sayılan bir ölkənin Bakıda səfəri yoxdur, müvəqqəti işlər vəkili təmsil edir?

Azad Vətən Partiyasının sədri Akif Nağı "Yeni Müsavat"a bildirdi ki, Polşa - Azərbaycan münasibətləri ilk baxışdan normaldır, tarixən də əməkdaşlıq yaxşı olub. Partiya sədri vurğuladı ki, polşak prezident Duda'nın sərhədə gəlməsi Polşa'nın deyil, Avropa İttifaqının qərəzli mövqeyini nümayiş etdirməkdir: "Bununla Duda Avropa Birliyinə "sədaqətini" göstərmək istəyib, yeni Ermənistanı müdafiə

edirik". A.Nağı təəssüf edir ki, Polşa son illər Qərbin və ABŞ-nin forpostuna çevrilməkdədir: "Rusiya qarşı bu ölkədə hərbi bazalar, raketlər yerləşdirilir. Halbuki Polşa'nın üç dəfə yaşadığı tarixi faciələr var, müharibələr səbəbindən bölüşdürülüb. Yeni Qərbin si-farışını yerinə yetirməsi, Avropa İttifaqının təlimatını icra etməsi Polşa üçün riskli addımdır. Ona görə sual yaranır ki, Duda Arazdəyə gəlməklə nə demək istəyir? Ermənistanı müharibəyə hazırlayırlar, ya necə? Əgər bir hərəkətililik olarsa, Ordumuz dərhal məhv edəcək. Azərbaycan buna hazırdır və təxribatçı addımları da izləməkdədir".

Siyasi ekspert Zaur Məmmədov isə hesab edir ki, Pol-

şa liderinin tarixi Azərbaycan torpağı olan Qərbi Zəngəzura gələrək "binokl"la baxanlara qoşulması iki ölkə arasında tərəfdaşlığa ziddir və hətə də hüquqi - normativ aktlarında qonşu dövlətə ərazi iddiası olan işğalçı dövlətin ambisiyalarının şirnikləşdirilməsidir: "Avropa İttifaqının keçmiş hərbiçilərinin bölgədə qalması sülhə xidmət etmir və danışıqlarda Paşinyanı arxayınlaşdırır. Sözsüz ki, bu addıma qarşı adekvat tədbirlər görülməlidir. Polşa'nın yerləşdiyi regiondakı dövlətlər Azərbaycanla siyasi-iqtisadi münasibətlərini genişləndirməkdədirlər. Duda'nın bu addımı ancaq və ancaq Fransanın, Makronun yanında qüvvələrin maraqlarına cavab verir. Polşa lideri

bunu bilirdi və xəbərdarlığa baxmayaraq Zəngəzura getdi".

Siyasi ekspert İlyas Hüseynovun fikrincə, Avropa dövlətləri Ermənistanın daxili işlərinə qarışırlar və parlament seçkiləri ilə bağlı indidən iş görməyə başlayırlar: "Lakin bu, Avropa dövlətlərinə anti-Azərbaycan siyasəti yürütməyə haqq qazandırmır. Onun sözlərinə görə, rəsmi Varşava bu zaman Azərbaycanla arasındakı strateji tərəfdaşlıq əlaqələrini zərbə altına qoyur: "Maraqlıdır ki, Polşa hər zaman Azərbaycanın ərazi bütövlüyünü və suverenliyini dəstəkləyən dövlət olub. Burada anlaşılmaz bir anti-Azərbaycan ritorikası və münasibətlər yaranır". İ.Hüseynov əmindir ki, Azərbaycan Polşaya diplomatik kanallarla eyni formada cavab vermək üçün əlində kifayət

qədər əsaslar saxlayır. "Rusiyanın ən fəal düşmənlərindən biri olan Polşa prezidenti Andrey Duda Ermənistan səfər edib və Polşa ilə dostluğa görə Ermənistan rəhbərliyinə təşəkkür edib". Bunu isə rusiyalı politoloq Sergey Markov deyib. "O, həmçinin Ermənistan və Azərbaycan sərhədində yerləşdirilən AB-nin mülki-hərbi missiyasına baş çəkib. Onlar sərhədin hər iki tərəfini istəyirdilər, lakin Azərbaycan onları qovdu. Ona görə də ancaq erməni tərəfində dayanırlar. Bütün kəşfiyyatçılar Rusiya və Azərbaycandan casusluq edir. Rusiya Xarici Kəşfiyyat Xidməti isə bəyanat yayıb ki, ABŞ Mərkəzi Kəşfiyyat İdarəsi Ermənistanı Rusiyadan qoparmaq üçün hər şeyi edir", - Markov bildirib.

□ **Emil SALAMOĞLU**,
"Yeni Müsavat"

Putindən Qarabağ açıqlaması - "İrəvan "DQR"i öz ərazisi elan etməmişdi"

Rusiya prezidenti Vladimir Putin noyabrın 28-də keçirdiyi mətbuat konfransında bildirib ki, İrəvana qarşı formal olaraq heç bir xarici təcavüz olmadığı üçün KTMT Dağlıq Qarabağ münaqişəsinə Ermənistanın tərəfində müdaxilə edə bilməzdi.

Musavat.com "Kommersant" qəzetinə istinadla xəbər verir ki, Putin fikrini belə izah edib: "Axı Ermənistan Qarabağı müstəqil dövlət kimi tanıyırdı. O, əlbəttə ki, Qarabağı öz dövlət perimetri-nə daxil etməmişdi".

KTMT-nin iclasında Er-

mənistan nümayəndə heyətinin iştirak etməməsi barədə danışan Putin bildirib ki, təc-

kilatın hər bir üzvünün öz hərəkətlərini müstəqil müəy-yənləşdirmək hüququ var. O

xatırladı ki, Ermənistan KTMT-dən çıxdığını elan etməyib, sadəcə, iştirakını "dondurub".

Xatırladaq ki, Putin əvvəllər də 44 günlük müharibə zamanı Rusiyanın Ermənistan tərəfindən hərbi əməliyyatlara qatılmaması barədə bənzər ifadələr işlədib, günahı Ermənistanın "DQR"i öz ərazisi elan etməməsində və ya onu dövlət kimi tanınamamasında görüb.

Bu fikirdən belə çıxır ki, eger Ermənistan işğal etdiyi Azərbaycan torpaqlarını öz ərazisi elan etsə, o zaman Rusiya bunu fakt kimi qəbul edəcək və Ermənistan tərəfdən müharibəyə qatılacaqmış.

□ **Musavat.com**

"Fitch Solutions"
Azərbaycanın iqtisadi artım proqnozunu yaxşılaşdırıb

"Fitch Solutions" 2024-cü il üzrə Azərbaycanın real iqtisadi artım proqnozunu 2,5%-dən 3,1%-ə qədər yaxşılaşdırıb.

"APA-Economics" xəbər verir ki, bu barədə "Fitch Group"a aid olan "Fitch Solutions" (FS) şirkətinin ölkə üzrə hesabatında bildirilib.

FS qeyd edib ki, buna səbəb Azərbaycanda real ümumdaxili məhsulun (ÜDM) bu ilin ilk səkkiz ayında gözləniləndən daha yüksək artımı olub: "Biz bu ilin səkkiz ayı üzrə Azərbaycanda iqtisadi artımın 2,7-3,4% arasındakı olacağını təxmin edirdik. 11 sentyabrda açıqlanan məlumatlar göstərdi ki, Azərbaycan iqtisadiyyatı 2024-cü ilin yanvar-avqust aylarında illik 4,3% artıb. Bu dövr ərzində qeyri-neft iqtisadiyyatı əhəmiyyətli dərəcədə - yeni 7% artıb, karbohidrogen sektorunda isə bu göstərici cəmi 0,2% olub. Qeyri-neft ixracatı 2024-cü ilin ilk səkkiz ayı ərzində 2,2 milyard ABŞ dollarına yüksəlib. Qeyri-neft iqtisadiyyatı 2023-cü ildə olduğu kimi, 2024-cü ildə də başlıca ÜDM artımına daha böyük töhfə verəcək. Biz 2024-cü ilin əvvəlində artımın yavaşlayacağını gözləyirdik, buna görə əvvəlki, daha aşağı, bütün il üçün proqnozumuz 2,5% idi. İndi isə 2024-cü ildə iqtisadiyyatın 3,1% artacağını gözləyirik. Bizim yenilənmiş proqnozumuz BVF-ni, (2024-cü il üçün artım proqnozu 2,4%) və Dünya Bankını (2,3% artım proqnozu) üstələyir".

"Fitch Solutions" bununla belə, 2025-ci il üzrə iqtisadi artım proqnozunu 2,8%-dən 2,6%-ə endirib. FS bunu əsasən 2025-ci ildə neftin orta qiymətinin nisbətən aşağı proqnozlaşdırılması ilə izah edib.

Yumurtalı kitab

Zamin HACI
 zaminhaci@gmail.com

İki müsəlman dövlətinin başçısı görüşdü, orda biri o birisinə xüsusi, əllə hazırlanmış dini kitabı hədiyyə etdi. Xəbərdə kitabın özəmətinə vurğulamaq üçün belə cümlə keçirdi: “Bu kitabın hazırlanmasında 800 min yumurtanın ağından istifadə edilmişdir”.

Ay bərekallah. Gör nə qədər yeməli kitabdır. Öp, qoy gözünün üstünə. Qucaqla, üstündə yat. Səkkiz yüz min yumurtanın ağı az deyil ki. Alimlərin, dietoloqların-filanın rəyinə görə 1 nəfər insanın həftəlik yumurta yemək norması 4 ədəddir. Əlbəttə, 5, 6, 7 də ola bilər, lakin biz adamdan bəhs edirik, adam cildinə girmiş tülkülərdən yox. Kəsəsi, cupbulu, bildirçin yumurtası boyda hesabla aparsaq ortaya çıxar: 800 min yumurta 200 min insanın həftəlik yumurta rasionu, qidası ola bilərdi. Hazırda müsəlman aləmində, Afrikanın ac-yalavac mömin savanalarında, lap elə həmin o Qəzza bölgəsində-zadda yumurta yemək istəyən insanlar, cocuq-mocuqlar yoxdur mu? Var. Lakin bizim möminlər yumurtadan kitab düzəldirlər. Çünki oxumaq daha vacibdir! Həri.

Müsəlman dünyasında belə ziyalı, intellektual, əxlaqi, mənəvi işlər çoxdur. Bir də görürsən hardasa 30 metr uzunluğunda gümüş kitab qayırdı. Yaxud, kimsə dünyanın ən qızıl təsbehini şaqqıldatdı. Nə bilim, Bruney sultan Həsən müəllim daş-qaşla bəzədilmiş unitazının fotosunu açıqladı və sairə - doğrusu, dindarlarımızı ardıcıl izləməyə məndə heç bir həvəs qalmayıbdır, son yeniliklərdən xəbərsizəm.

Əlbəttə, gələcəkdə optimallaşdırma aparıb müqəddəs kitabı 800 min yumurtanın ağı ilə qarışdırılmış 80 kilo qızıl tozu kağızı üzərində çap etmək, yazıları da 8 kilo almazla yazmaq olar. Qoy oxuyan kafirlərin gözü çıxsın. Çünki bizim tərəflərdə, yeni müsəlman dünyasında kitabı oxumaq kafirlərin işidir, biz yalnız çap edirik, şkafa qoyuruq, cildinin bəzəyi ilə fors atırıq.

Optimallaşdırma önəmlidir. Hazırda ölkəmizdə bir çox sahələr üzrə bu proses aparılır. İlk olaraq siyasi partiyaları optimallaşdırdıq. Sonra bələdiyyəyə keçdik, hazırda 5 min bələdiyyədən 600-ü qalıbdır, inşallah, yaxın illərdə qalanları da birləşdiriləcək, 1 bələdiyyə olacaq. Xalqın birliyi bu minvalla əldə edilir. “Nicatımız birlikdədir, bizə birlik gərəkdir, Azərbaycan torpağına səfərbərlik gərəkdir” - hansısa mahnımızda belə oxuyurlar.

Sözləşmə, bələdiyyə seçkisi qanunla dekabrda olmalıydı, lakin olmadı, artıq camaat əməllicə qorxmışdı ki, bəlkə bələdiyyə yaddan çıxıb. Nəhayət bugünlərdə MSK sədri Məzahir müəllim bələdiyyə seçkisinin gələn il yanvarın axırında olacağı müjdəsini verdi. Bu da onu göstərir ki, bizdə heç nə unudulmur, heç kim yaddan çıxmır!

Kiçik bələdiyyələr “ələdiyyə” üsulu ilə ələndikdən sonra, hesab edirəm icra nümayəndəlikləri də siyasi aşsüzənimizin dəliyindən keçirilməlidir. (Bizdə belə jurnalistika üslubu var, söz oynatmaq deyilir. Özümü sınamaq istədim, oxucular üzrlü saysın, çünki həqiqətən olduqca bambılı işdir). Niyə bütün irili-xırdalı yaşayış məskənlərində icra nümayəndəsi olmalıdır? Qoy onları da birləşdirsinlər.

Hamımız birləşməli, çəkici, yumruğu bir nöqtəyə vurmaliyiq. Artıq təhsil sahəsində də bənzər islahat aparılır. Balaca məktəblər böyüklərinə birləşdirilir. Hər ucqar dağ kəndində 5-10 şagird üçün məktəb açmağa nə ehtiyac var? Ümumiyyətlə, dağ kəndi nəyə lazımdır? Qoy hamısı yığılıb gəlsin Bakıya. Bir-birimizə qısılib, qovuşub, qucaqlaşub, mehribanlaşub yaşayırıq. Təbiət də boşalar, dincələr, turistlər rahat dolaşar. Yoxsa bəzən görürsən hansısa kənddə turistin şortikinə ilişirlər, adımızı xələl gəlir.

Prinsipcə, hazırda kənd ancaq kənd yumurtası üçün lazımdır. Eybi yoxdur, bir müddət kitabı inkubator yumurtası ilə çap edirik.

Fransanın Arte.TV telekanalı Azərbaycan haqqında nöinki obyektivlikdən kənar, eyni zamanda heç bir əxlaq normasına və insanlığa sığmayan, saxta, riyakar “sənədli film” çəkib.

“Ermənistan: Hadisələrin mərkəzində” adlı başdan-başa şər-böhtan olan “film”in bir hissəsi 90-cı illərdə Birinci Qarabağ müharibəsi zamanı ermənilərin guya “deportasiya”sına həsr olunub. Azərbaycanı şərleməyi hədəfləyən “sənədli film” istehsalçıların “ermənilərin deport olunması” kimi təqdim etdikləri kadrlar isə Kəlbəcərin işğal zamanı azərbaycanlıların öz yurd-yuvasından didərgin düşməsinə əks etdirən görüntülərdir. Özünü dünya azad mediasının hegemonu kimi göstərən, daim peşəkarlıqları ilə öyünən fransızlar azərbaycanlıların qovulması kadrlarını həyasız, əxlaqsızcasına “məzlum erməni qaçqınlar” kimi göstərir.

Kanalın tapdığı “ekspert” də 90-cı illərdə “məzlum ermənilər”ə Azərbaycanın verdiyi “zülmə”dən danışır. Belə ki, Riçard Kirakosyan adlı “ekspert” 90-cı illərdə “məzlum ermənilərə” edilən “zülmə” qondarma 1915-ci il soyqırımı ilə müqayisə edib. Kirakosyan hətta bir az da irəliyə gedərək deyib ki, Türkiyə və Azərbaycan eyni vəhşilikləri edə bilən qardaş millətlərdir. İşin daha bir dəhşətli cəhəti bundan sonra baş verənlərdir. Bu “sənədli” saxtakarlıq və riyakarlıq təxminən 3 həftə öncə internet resurslarında yayılıb. Azərbaycanlıların filmə qəti etirazından və həqiqəti şərh bölülmündə yazmasından sonra isə kanal növbəti, bu dəfə daha əxlaqsız variantda əl atıb: “film”ə Azərbaycandan giriş bloklanıb, azərbaycanlıların yazdığı və həqiqəti üzə çıxaran şərhlər, videolar silinib və Azərbaycandan başqa bütün ölkələr üçün film açıq saxlanılıb.

Bu isə o deməkdir ki, filmi ərsəyə gətirənlər hansı kadrlardan istifadə etdiklərini, qovulanların və didərginlərin azərbaycanlılar olduğunu əvvəlcədən də biliblər, ifşa olunduqlarını gördükdə isə Azərbaycandan girişi blok edərək, ölkəmizə qarşı saxtakarlığı davam etdiriblər. Bu, əslində Fransada Azərbaycana qarşı hansı əxlaqsız bir siyasət aparıldığının əyani sübutudur. Dünyanın müxtəlif ölkələrində yaşayan azərbaycanlılar bu “film”in şərh bölümündə ifşanı davam etdirə, etirazlarını bildirə bilər.

Hüquqşünas Qulamhüseyn Əlibəyli “Yeni Müsavat”a açıqlamasında qeyd et-

Fransadan görünməmiş əxlaqsızlıq - Bakıdan əzici cavab

Makronun sifarişi ilə Arte.TV əndazəyə sığmayan “sənədli film” çəkib, işğal dövründə Kəlbəcərdən qovulan azərbaycanlıları “erməni” kimi təqdim edib - kəskin etirazlar

di ki, həmin telekanalın rəhbərliyinə müraciət edilməlidir: “Azərbaycan sübutlar göstərməlidir ki, təqdim olunan faktlar düzgün təqdim olunmayıb. Eyni zamanda, Ermənistan Beynəlxalq Ədalət Məhkəməsinə müraciətdə Azərbaycanı “işğalçı” kimi qələmə verməyə çalışır. Ona görə də biz dəlil-sübutlarımızı ortaya qoymalıyıq, daha çox işləməliyik. Bundan əlavə, beynəlxalq təşkilatlara, Fransada məhkəmələrinə müraciət edilə bilər. Çünki həmin “film”də böhtan xarakterli məlumatlar yayımlanıb. Yeni əlimizi yanımıza salmalı, ancaq özümüz deyib, özümüz eşitməli deyilik. Bu etirazlar daxili auditoriyaya çatır, biz beynəlxalq müstəvidə fəal iş görməliyik ki, çəkilən “film”in başdan-ayağa saxtakarlıq olduğu dünyaya çatdırılsın”.

“Yeni Müsavat”a danışan Demokratiya və İnsan Hüquqları Komitəsinin sədri Çingiz Qənizadə isə hesab edir ki, Fransaya aid həmin “telekanalizasiya” özünü rüsvay edib: “Bunun adı qeyri-ciddilikdir. İndi dünyanın hansı vaxtıdır ki, uzaq olma-yan tarixi saxtalaşdırma biləsən? Kəlbəcərdən azərbaycanlıların necə qaçmağa məcbur qaldığını, gülləbaran altında canını qurtarmağa çalışdığını, terrorçu Melkonyanın çağırışlarını hamı yaxşı xatırlayır. İndi Makronun sifarişi əsasında çəkilən mürdar bir “film”lə nə qədər qərəzli, saxtakar və xain olduqlarını

növbəti dəfə sübut etdilər. Hesab edirəm ki, Fransaya bu özbaşınalıqla bağlı etiraz məktubu göndərməli, “film”in silinməsi tələb olunmalıdır”. Hüquq müdafiəçisinin fikrincə, Makron Fransası ağına çıxarıb və ermənidən bətr düşməncilik edir: “Birinci Qarabağ müharibəsi zamanı ermənilərin bölgədən qovulması necə ola bilər? BMT-nin dörd qətnaməsi var ki, işğalçı qüvvələr ərazilərimizdən çıxmalıdırlar. Bu qətnamələr sübut edir ki, etnik təmizləməyə azərbaycanlılar məruz qalıblar. İkinci Qarabağ müharibəsi də ermənilər qovulmayıblar, onlara vətəndəşlik təklif olunub. Sadəcə, Fransa total şəkildə hücum keçib. Bu hücum həm diplomatik, həm informasiya cəhətdə özünü göstərməkdədir. Biz yüksək səslə etirazımızı bildirməliyik və çəkilən “sənədli film”lə bağlı məhkəməyə müraciət də edə bilərik”.

Deputat Azər Badamovun sherg.az-a sözlərinə görə, “sənədli film” Makron hakimiyyətinin sifarişi ilə hazırlanıb: “Fransadan bu cür riyakarlıq və saxtakarlıqdan başqa hərəkət gözlənilmir. Fransa və Ermənistanın eyni cına-yətkar tarixi var. Fransa da soyqırımlar və qırğınlar törə-dib, Ermənistan da. Fransa ona görə də öz xristian cına-yətkar qardaşını “məzlum”, “qaçqın” kimi təqdim edir. Bununla dünya ictimaiyyətində Azərbaycana qarşı mənfi rəy

formalaşdırmağa çalışır. Məhz ona görə də filmdə “müsəlman Azərbaycan və xristian Ermənistan” terminlərini qabardaraq xristianları həmrəyliyə səsləyirlər. Ermənistanı dəstəyən vacibliyini təbliğ edirlər. Təbii ki, bu, Fransanın riyakarlığının, azərbaycanofob, türko-fob və islamofob baxışlarının təzahürüdür”.

Siyasi ekspert Azər Həsə-rət “Bakı-Xəbər”ə deyib ki, beynəlxalq qurumlara göndərmək lazımdır və öz adına bu addımı atıb: “Qərb mediası, xüsusilə Fransanın Arte.TV telekanalı media etikasını, jurnalistlərin tərəfsizliyi prinsipi-ni, ümumiyyətlə obyektivliyi ayaq altına ataraq açıq şəkildə saxtakarlığa yol verir. Bu videoda diqqətimi çəkən mə-qamlardan biri də helikopterin rənginin belə dəyişməsidir. Videoya baxanda görünür ki, helikopteri Ermənistanın bay-rağı rəngində ediblər. Halbuki, o video Kəlbəcərin işğal zamanı çəkilib və həmin il kadrda görünən rəngdə heli-kopter olmayıb. Yeni o vaxtı milli bayraqlarla bəzədilmiş helikopter olmayıb. Bu həya-karlıq və saxtakarlıqdan başqa hərəkət gözlənilmir. Fran-sa və Ermənistanın eyni cına-yətkar tarixi var. Fransa da soyqırımlar və qırğınlar törə-dib, Ermənistan da. Fransa ona görə də öz xristian cına-yətkar qardaşını “məzlum”, “qaçqın” kimi təqdim edir. Bu-nunla dünya ictimaiyyətində

□ **Emil SALAMOĞLU,**
 “Yeni Müsavat”

Suriyanın ikinci böyük şəhəri Hələb ətrafında hökumət qüvvələri ilə İdlibdəki müxalif silahlılar arasında döyüşlər davam edir.

Noyabrın 27-də İdlibdə məskunlaşmış "Heyət Təhriş" və Azad Suriya Ordusu çətri altında toplanmış silahlı dəstələr Hələb şəhəri və İdlibin şərqində yerləşən M-5 və M-4 magistrallarının birləşdiyi Səraqib şəhəri istiqamətində Suriya ordusu mövqelərinə hücum edib.

Müxaliflər elan edib ki, hücumu səbəb Suriya və Rusiya hərbi aviasiyasının İdlibi bombalaması və nəticədə 30-dan çox dinc insanın ölümü olub. Ancaq hücum qəfil və yaxşı hazırlanmış olub, nəticədə ilk iki gündə müxaliflər xüsusən də Hələb istiqamətində ciddi irəliləyib, 30-dan çox kənd və qəsəbəni ələ keçiriblər. Bundan başqa ölkənin şimalı ilə cənubunu birləşdirən İordaniya sərhədindən Türkiyəyə qədər uzanan M-5 magistralına çıxıblar və yol bağlanıb.

Suriya ordusu yalnız dünnən toparlanaraq əks-hücum keçə bilib. Suriya xüsusi təyinatlıları "Pələnglər" in komandiri general Suheyl Həsənin komandanlığı ilə döyüşə göndərilib. Suriya və Rusiya aviasiyasının dəstəyi ilə bir neçə kənd geri alınıb. Hücum nisbətən zəifləsə də, Hələb ətrafında şiddətli döyüşlər hələ də davam edir. Bu arada, bir Rusiya hərbiçisi

Bəşər Əsədin və Suriyanın taleyi həll olunur - Türkiyənin maraqları...

Müxaliflərin taleyi Hələb hücumunun nəticəsindən asılı olacaq

və iranlı, istifadə olan general təlimatçı öldürülüb.

İdlib müxaliflərinin qəfil hücumunun səbəbləri haqqında fərqli mülahizələr var.

Türkiyə hökumət mənbələri də hücumun Suriya qüvvələrinin İdlibi bombalamasına cavab olduğunu bildirir.

Görünür ki, suriyalı müxaliflər Rusiyanın Ukraynada "ilishib qalması" İran və Hizbullahın isə Livanda və Suriyanın şimalında diqqət göstərdiyi bir vaxtda İdlibə diqqətin azalmasından istifadə edərək yaranmış vəziyyətdə diqqəti üzərlərinə çəkmək, mümkün olduğu qədər ərazi, o cümlədən, Hələbi ələ keçirmək və bununla da Suriyanın şimalındakı status-kvonu öz xeyirlərinə çevirmək istəyiblər.

Müxaliflər biliblər ki, bu hücum həm də İran və Bəşər Əsəd hakimiyyətinə təzyiq etmək istəyən İsrail və Qərbin də maraqlarına cavab verdiyi üçün şimaldakı koalisiyadan Hələbə hücumu manə olmayacaq.

Qalır Türkiyə. Məlum olduğu kimi 2020-ci ilin fevralında İdlibdə Rusiya və Türkiyənin də qarşıdığı şiddətli döyüşlərdən sonra Moskvada İdlib razılaşması əldə olundu. Bu razılaşmaya əsasən, İdlibin - M-5 magistralı - cənubunda Rusiya və İran qüvvələri, mərkəzdə isə Türkiyə atəşkəsə nəzarət

edəcək. İdlibdə isə HTŞ, ASO və digər fərqli müxalif silahlı qruplar mövcudluğunu davam etdirəcək.

Son hücum 2020-ci il razılaşmasını faktiki olaraq pozur və güman ki, hazırda davam edən toqquşmanın nəticəsi olaraq yeni bir anlaşma olacaq. Təbii ki, Ankara bu vəziyyətin fərqində olub.

Qeyd edək ki, son 3 il ərzində Moskva Türkiyə və Suriya hökumətləri arasında barışıq yaratmaq üçün ciddi diplomatik cəhdlər edib, xarici işlər, müdafiə və kəşfiyyat rəhbərləri səviyyəsində Türkiyə-Suriya təmasları olub. Hətta bu il Ərdoğan və Əsəd gö-

Bu baxımdan Suriya və Türkiyə barışıq prosesinin bu ayın əvvəlində rəsmi olaraq dalana dirəndiyi elan olunmuşdu. Xarici işlər naziri Hakan Fidan da dedi ki, Dəməşqlə barışıq yolu tükənib.

Hazırda davam edən eskalasiya iki formada nəticələne bilər. Birinci variantda görə müxaliflərin uğurlu hücumu davam edir və Hələb də daxil olmaqla böyük ərazilər ələ keçirilir. Bu zaman təbii ki, yeni danışıqlar və sülh prosesi başlayacaq. Və bu zaman Ankara masada daha güclü əl olaraq çıxış edəcək, suriyalı müxalifləri Dəməşq və müttəfiqlərinə qəbul etdirəcək.

rüşü planlanıb. Ancaq bu yaxınlaşma prosesi bir neçə səbəbdən alınmayıb. Əsəd-Ərdoğan barışıqı qarşısında iki əsas maneə Dəməşqin Türkiyə ordusunun Suriya ərazisindən çıxarması tələbi, Ankara'nın isə müxaliflərə masada tərəf kimi tanınması şərti idi. Hər iki tərəf qarşı tərəfin tələbini qəbul etməyib.

Digər tərəfdən, suriyalı, yeni İdlibdəki müxaliflər Ankara'nın Dəməşqlə barışıqına etiraz olaraq bu il iyulun əvvəlində İdlibdə yerləşən Türkiyə əsgərləri və hökumət obyektlərinə hücumlar ediblər.

İkinci ehtimal isə İdlib müxaliflərinin Hələb hücumunun uğursuz nəticələnməsi və radikal müxalifətin əzilməsidir. Əgər bu olarsa təbii ki, yenisən qurulacaq danışıqlar prosesində Türkiyənin Suriya ilə barışıq masasında əyləşməsinə kimsə etiraz edə bilməyəcək. Başqa sözlə, hazırda davam edən yeni hərbi əməliyyat Suriya münafişlərinin həlli istiqamətində növbəti mərhələ ola bilər. Təbii ki, hər şey döyüşlərin nəticəsindən asılı olacaq.

□ **Kənan RÖVŞƏNOĞLU,**
Musavat.com

Gürcü səfirilər etirazçılara qoşulur - növbəti istefa

Gürcüstanın Bolqarıstandakı səfiri Otar Berdzenişvili istefa verib.

Musavat.com xəbər verir ki, bu barədə o, "X" sosial şəbəkəsində yazıb.

Diplomat Avropaya integrasiyanın dayandırılmasına etiraz edənlərlə həmrəy olduğunu bildirib.

"Uzun diplomatik fəaliyyətim ərzində ölkəmin Avro-Atlantik və Avropa integrasiyasını inkişaf etdirmək və müttəfiqlərimiz, xüsusən də ABŞ ilə güclü və etibarlı strateji tərəfdaşlıq qurmaq üçün həmkarlarımla fəal əməkdaşlıq etmişəm.

Bizim yorulmaz səylərimiz heç bir şəkildə pozulmamalı və ya güzəştə getməməlidir. Dinc nümayişçilərin azad iradəsinə qarşı #Zorakılığa yox, tam həmrəylik!!!", - "Qafqazın sədasi" Berdzenişvilinin mətnindən sitat gətirir.

Bundan əvvəl Gürcüstanın Koreya Respublikasındakı səfiri "Gürcüstanın daha çox Avropaya və daha çox NATO-ya ehtiyacı olduğunu" vurğulayan yazı dərc etmişdi.

Xatırladaq ki, ötən gecə Gürcüstanın paytaxtı Tiflisdə parlament binasının yan girişində etirazçılarla polis arasında toqquşma baş verib. Hadisə nəticəsində 42 nəfər saxlanılıb.

Prezident Salome Zuraşviliyə etirazçılara qoşulması və hökumət əleyhinə çıxışları ölkədəki gərginliyi daha da artırıb.

Hökumət nümayəndələri isə ölkədə asayışı bərpa etmək üçün hüquq-mühafizə orqanlarının hərəkətlərini dəstəkləyir və qanunun aliliyini təmin etməyə çalışırlar.

□ **Sahənə RƏHİMLİ,**
Musavat.com

Kobaxidze: "Aİ ilə üzvlük danışıqlarını bu gün imzalamağa hazıram"

"Üzvlük danışıqlarına başlamaqla şantaj son qoyulmalıdır. Əgər onlar danışıqlara başlamaq istəyirlərsə, qoy bunu masaya qoysunlar və mən bu gün onu imzalayacağam".

Bunu Gürcüstanın Baş naziri İrakli Kobaxidze keçirdiyi mətbuat konfransında deyib. (APA)

"Biz açıq şəkildə bildirdik ki, bu məsələni növbəti dörd il üçün gündəmədən çıxarıq. Bütün bu müddət ərzində Aİ-yə namizəd statusundan şantaj vasitəsi kimi istifadə olunub. Sülhə ən çox ehtiyac duyduğumuz bir dövrdə, xüsusən də Ukraynada müharibənin başlanğıcında bu, ölkəmiz üçün fəlakət idi. Məhz o zaman ölkəmiz namizəd statusu ilə bağlı şantajla üzləşməyə başladı, bu vəziyyət iki ilə yaxın davam etdi.

2022-ci ilin fevralından 2023-cü ilin dekabrına kimi bu şantaja məruz qaldıq. Hə-

min alət öz effektivliyini itirəndən və bizə namizəd statusu verildikdən sonra onlar üzvlük danışıqlarının başlaması ilə bağlı bizi şantaj etməyə keçdilər. Bu taktika üç ildir ki, davam edir və ancaq cəmiyyəti parçalamaq,

qütbləşməni və radikalizmi qızışdırmaq üçün süni vasitə rolunu oynayır. Bu bitməlidir. Ona görə də açıq mesajımız var: şantaja son qoyulmalıdır. Əgər həqiqətən də danışıqlara başlamaq istəyirlərsə, bu-təqdim etsinlər və mən bu

gün imzalayacağam. Biz mövqeyimizdə qətiyyətli: bizim tərəfimizdən bu məsələ yaxın dörd il ərzində gündəmdə olmayacaq, ona görə də biz heç kəmə şantaj vasitəsi saxlamırıq", - deyərək İrakli Kobaxidze bildirib.

Avropa Komissiyası Fransanın dünyaca məşhur geyim və aksesuar istehsalçısı "Pierre Cardin" və onun ən böyük ticarət partnyoru olan "Ahlers"i ümumilikdə 5,7 milyon avro məbləğində cərimələyib. Musavat.com Komissiyanın yaydığı açıqlamaya istinadən xəbər verir bu radikal qərara iki şirkətin "Pierre Cardin" məhsullarının transserhəd satışını məhdudlaşdırmaqları səbəb olub.

Tənzimləyici qərar verib ki, Fransa moda evi və Ahlers 2008-2021-ci illər arasında "Ahlers"in Avropa İqtisadi Bölgəsindəki maraqlarını qorumaq üçün antiinhisar və rəqabət əleyhinə müqavilələr bağlayıblar. "Bu davranış bizim vahid bazarımızı qanunsuz olaraq parçaladı. Bu, istehlakçıların daha yaxşı sövdələşmələr axtarmasını və daha çox seçimdən faydalanmasını məhdudlaşdırdı", - Avropa Rəqabət Komissarı Margrethe Vestager bildirib.

Avropa Komissiyası dəfələrlə böyük şirkətləri sərhədyanı ticarəti məhdudlaşdırdıqlarına görə cərimələyib. 2020-ci il AK araşdırmasına görə, bu təcrübə avropalı istehlakçılara hər il əlavə 14 milyard avroya başa gəlir.

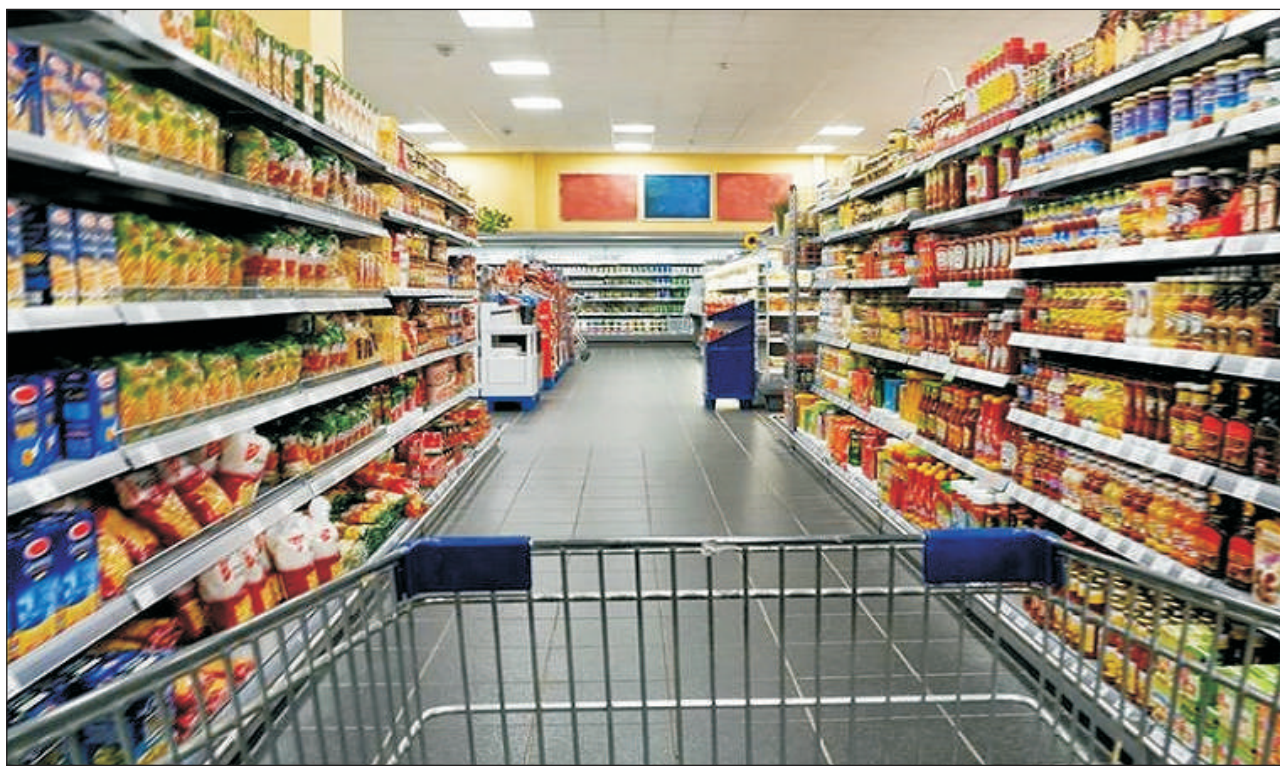
Hollandiyanın İqtisadiyyat naziri Dirk Beijaarts Avropa Komissiyasını qanunvericilik səviyyəsində bu cür təcrübələri qadağan etməyə çağırıb. Onun sözlərinə görə, bu ona gətirib çıxarır ki, "Almaniyada dərmanlar son dərəcə ucuzdur, lakin Hollandiya ilə sərhədi keçən kimi dərhal 30-40 faiz bahaləşir".

Azərbaycanda avropalıları hiddətləndirən bu hal uzun illərdir ki, adi qəbul olunmaqdadır. Ölkə bazarı çox böyük ölçüdə xarici id-xaldan asılı vəziyyətdədir. Bu asılılıq bir çox məhsullar üzrə 90-100 faizə, bəzilərində 15-20 faizə qədərdir. Əhəlinin kütləvi istehlak etdiyi mal və məhsullar: ərzaq, geyim, ayaqqabı, məişət texnikası, kosmetik və yuyucu vasitələr, dərman preparatları, müxtəlif aksesuarlar və sairin ortalama 70-80 faizə qədər idxal hesabına təmin olunur.

Bir qayda olaraq ölkəyə gətirilən mallar ən yaxın qonşularımızda belə Azərbaycandan kəskin ucuz qiymətə satılır. Bu, bütün məhsullar üzrə özünü büruzə verir. Bəzən elə olur ki, Avropada eyni firmanın istehsal etdiyi bir məhsul çatdırılma məsafəsi qat-qat uzaq olan Qazaxıstanda, Özbəkistanda Azərbaycan bazarından 50-60 faizə qədər ucuz qiymətə satılır. Əhəlinin, ictimaiyyətin xüsusilə də ərzaq məhsulları, dərman preparatları ilə bağlı bu məsələni on dəfələrlə qaldırması vəziyyəti dəyişmir. Bəzən Milli Məclisin tribunasından səsləndirilən belə problemlərə demək olar ki, heç bir tərəfdən reaksiya verilmir: nə nə-

Ölkəyə 43 qəpiyə gətirilir, 6 qatına satılır - möhtəkirlərin soyğunçuluğu

İdxal məhsullarının qiymətləri ilə bağlı problemin kökündə inhisarçılıq amili dayanır

zarətçi-tənzimləyici dövlət orqanlarından, nə idxalçı, nə də satıcı şirkətlərdən.

Ölkəyə qəpik-quruşa id-xal edilən məhsulların dəfələrlə baha satılmasına dair bir misali Valyuta.az saytı yayıb. Dövlət Statistika Komitəsinin hesabatına istinad edən sayt yazır ki, cari ilin ilk 9 ayında Azərbaycana xarici ölkələrdən 8 milyon 508 min 260 ədəd diş fırçası gətirilib. Bu miqdarda fırça alışına 2 milyon 179 min 280 ABŞ dolları (3 milyon 704 min 776 manat) vəsait ödənilib. İdxal olunan diş fırçasının bir ədədinin orta qiyməti 25 sent (43 qəpik) olub. Lakin rəsmi mənbələrdə olan məlumata görə, ötən ay Azərbaycanda pərakəndə satış mərkəzlərində bir ədəd diş fırçasının orta satış qiyməti 2 manat 48 qəpik olub. Bu da xaricdən alınan qiymətdən 5,8 dəfə bahadır.

Aydın məsələdir ki, diş fırçası, məişət texnikası kimi məhsullar uzun istehlak müddətinə malikdir. Buna görə də onlardakı qiymət fərqi əhəlinin büdcəsində çox kəskin xərc fərqi yaratmır. Lakin elə məhsullar var ki, onlar aylıq istehlak səbətinə daxildir və onların qiymət dəyişikliyi ailə büdcəsində dərhal hiss olunur. Bura ərzaq məhsulları, dər-

man preparatları və sair aid-dir.

Ərzaq məhsulları üzrə təminatda id-xaldan daha böyük asılılığın olması ailə büdcələrini qiymət dəyişikliklərinə daha çox həssas edir. 2021-2022-ci illərdə global ərzaq bazarında qeydə alınan kəskin qiymət artımı 2023-cü ildə enişlə əvəz olunsada, Azərbaycana idxal olunan ərzaq məhsullarının qiymətində heç bir dəyişiklik qeydə alınmadı. Bu ilin ikinci rübündən global bazarlarda müşahidə olunan bahalaşma isə artıq Azərbaycan bazarlarında piştaxtalarda əks olunub. Bu, xüsusilə kərə yağının qiymətində açıq müşahidə olunmaqdadır. Belə ki, bu ilin yanvar-oktyabr aylarında Azərbaycan xarici ölkələrdən 139 milyon 69 min dollar dəyərində 24 464.23 ton kərə yağı və süddən hazırlanmış digər yağlar idxal edib. Musavat.com Dövlət Gömrük Komitəsinin statistikasına istinadən xəbər verir ki, bu, ötən ilin eyni dövrü ilə müqayisədə dəyər ifadəsində 88,8 faiz, miqdar ifadəsində isə 85,3 faiz çoxdur. Məhsulun 1 tonunun idxal qiyməti ötən ilki 5577,7 dollardan bu il 5684,6 dollara qədər artıb.

Xatırladaq ki, ötən ilin on ayında Azərbaycanın kərə yağı idxalı 73 milyon 650.97 min dollar dəyərle 13 204.57 ton təşkil etmişdi.

Dövlət Statistika Komitəsinin məlumatına əsasən 10 ayda ölkədə kərə yağı istehsalı illik ifadədə 10 faiz artaraq 24691,4 tona bərabər olub.

Qeyd edək ki, Azərbaycan bu il kərə yağı ixracını 10 dəfəyə yaxın artıraraq ötən ilin 9 ayındakı 908 tondan bu ilin eyni dövründə 9106 tona çatdırıb. Kərə yağı ixracından gəlirlər isə ötən ilki 5 milyon 210,06 min dollardan bu il 58 milyon 38,13 min dollara yüksəlib.

Kərə yağının pərakəndə ticarət şəbəkələrindəki orta satış qiyməti 10 ayda idxal yağları üzrə 21,3 manata, yerli istehsal məhsulu üzrə isə 20 manata bərabər olub.

Konkret bir növ yağ üzrə misala baxsaq, 10 ayda Azərbaycana Finlandiyadan 621,71 ton yağın idxalı 4 milyon 477,39 min dollara başa gəlib. Yeni 1 ton yağ 7202 dollar, 1 kq isə 7,202 dollar və ya mövcud məzənə ilə götürsək, 12,3 manata idxal olunub. Amma Finlandiyadan ölkəmizə gətirilən "Valio" yağlarının 1 kiloqramı hazırda marketlərdə 24 manata - az qala ikiqat qiymətə

satılır.

Elə məhsullar var ki, onların idxal qiymətləri ucuzlaşsa da, ölkə daxilində satış qiymətində bunu müşahidə etmirik. Məsələn, bu ilin yanvar-oktyabr aylarında Azərbaycan 58 milyon 141 min ABŞ dolları dəyərində 55 min 962 ton düyü idxal edib. Bu, ötən ilin eyni dövrü ilə müqayisədə miqdar baxımından 8 min 287 ton (17,4 faiz), dəyər baxımından isə 15 milyon 39 min ABŞ dolları (34,9 faiz) çoxdur. Ötən ilin 10 ayı ərzində xaricdən 43 milyon 102 min ABŞ dolları dəyərində 47 min 675 ton düyü idxal edilmişdi.

Bu ilin 10 ayında düyünün hər kiloqramının orta idxal qiyməti 1 manat 77 qəpik təşkil edib ki, bu da illik müqayisədə 23 qəpik (14,9 faiz) ucuzlaşma deməkdir. Lakin ayrı-ayrı markalaq üzrə qısamüddətli kampaniyaları kənara çıxmaqla, pərakəndə satışda düyünün qiymətinin ucuzlaşması qeydə alınmayıb.

Elə məhsullar var ki, onların idxal qiyməti azalsada, daxilə satış qiyməti artıb. Bu hal buğda idxalı və buğdadan hazırlanan məhsulların qiyməti üzrə müşahidə olunur. Rəsmi statistika əsasən bu ilin yan-

var-oktyabr aylarında Azərbaycana 205 milyon 427 min ABŞ dolları dəyərində 948 min 815 ton buğda idxal edilib. Dövlət Gömrük Komitəsinin yaydığı məlumata görə, idxal ötən ilin eyni dövrü ilə müqayisədə miqdar baxımından 463 ton (0,04 faiz), dəyər baxımından isə 41 milyon 916 min ABŞ dolları (16,9 faiz) azdır. Ötən ilin 10 ayı ərzində xaricdən 205 milyon 428 min ABŞ dolları dəyərində 949 min 815 ton buğda idxal edilmişdi. 2024-cü ilin 10 ayında ölkəyə idxal edilmiş buğdanın 1 tonunun orta qiyməti, ötən ilin müvafiq dövrü ilə müqayisədə 17 faiz azalaraq 368 manat təşkil edib. Lakin bu müddətdə Azərbaycanda buğda ununun qiymətində 15 faizədək bahalaşma qeydə alınıb. Bundan əlavə, undan hazırlanan məhsullar, o cümlədən çörək qiymətlərində bahalaşma var.

Qeyd edək ki, idxal məhsullarının qiymətləri ilə bağlı problemin kökündə inhisarçılıq amili dayanır. İnhisarlaşma id-xaldan pərakəndə satışa qədər bütün mərhələlərdə mövcuddur. Belə ki, əksər əsas məhsulların id-xalı bir və ya bir neçə qrupun əlində cəmləşib. Rəsmi şəkildə eyni məhsulu ölkəyə 30 şirkət də idxal edə bilər, lakin araşdırdıqda aydın olur ki, onlar ya hamısı bir mərkəzə, ya da bir neçə mərkəzə bağlıdır. Eyni zamanda ölkədə istehlakın cəmləşdiyi Bakı və Abşeron yarımadasında pərakəndə satış bir neçə şəbəkə marketlərinin əlində cəmləşib. Bu idxalçı və satıcı qrupları arasında kartel sövdələşməsinin nəticəsi olaraq məsələn, 22 manat olan bir kq kərə yağının marketlərdəki qiyməti ən yaxşı halda 20-30 qəpik fərqlənə bilər.

Uzun illərdir mövcud olan və əhalini ciddi narahat edən bu problemin həll olunması imkanları isə hazırkı şərtlər daxilində elə də yüksək qiymətləndirilmir...

□ **Dünya SAKIT,**
"Yeni Məsavat"

“Əgər Fransa bu vəziyyətdən çıxış yolu axtarmaq istəyirsə, ilk növbədə Azərbaycana qarşı düşmənçilik aktlarından əl çəkməli, Ermənistanla silahların verilməsinə son qoymalıdır”.

da çıxışında Fransanın da kolonial siyasətini pisləyib. Kiçik ada dövlətlərinə həsr olunmuş sessiyada o, iştirakçılara Fransanın kolonial siyasətinin bu ölkələrə vurduğu böyük zərərən dənşib.

çılarına “həyatlarına təhlükə ola biləcəyi” haqda xəbərdarlıq etmişdi. Bəs, bu krizis Yelisey Sarayının “qozbeli” - Makronun hakimiyyətinin sonuna qədər davam edəcəkmi?

rə inkişaf etməkdədir: “Buna görə də Fransa NATO üzvü olmasına baxmayaraq, Azərbaycanın Böyük Britaniya və Amerika Birləşmiş Ştatları ilə maraqlarını uzlaşdırmasına qarşı çıxır. Çünki Paris həm

Fransız danışıqçılara COP29-da nəticə əldə olunmasının qarşısını almaq tapşırılıbmış

Azərbaycana qarşı qərəzli siyasi kombinasiya bu dəfə də baş tutmayıb

Fransa prezidenti Emmanuel Makron Bakıda keçirilən COP29-da fransız danışıqçılar qrupunun işindən son dərəcə narazı qalıb.

Diplomatik mənbələrdən alınan məlumata görə, Makron Fransa nümayəndə heyətinə Bakıda keçirilən COP29-da konsensus və nəticələrin əldə olunmasının qarşısını almaq barədə tapşırıq verib.

Lakin onun istəyi baş tutmayıb. Belə ki, COP29 danışıqlarında “Bakı sığrayışı” adlandırılan sövdələşmə əldə olunub, Böyük Britaniya, ABŞ və Çin onun nəticələrindən razı qalıb.

Fransa və Hindistanı isə nəticə qane etməyib.

COP29-un uğurlu alınmaması üçün Parisin və şəxsən Makronun xeyli əvvəldən ciddi səylər göstərdiyi məlumdur.

Daha əvvəl də bildirildiyi kimi, Fransa COP29-un boykot olunması istiqamətində xüsusilə Avropa və Afrika qitəsində ciddi diplomatik səylər göstərmişdi.

Bu səylər nəticəsində Makron Avropa Komissiyasının Prezidenti Ursula von der Leyen, Almaniya kansleri Şolts və Niderlandın baş naziri Dik Şufun Bakıya gəlməsinə nail ola bilsə də, Afrika qitəsi onun yedəyində getmədi, COP29-da maksimum geniş şəkildə təmsil olundu.

Makronun bu cür global əhəmiyyətli bir tədbirə şəxsi qərəzlik prizmasından yanaşması onun siyasi fiqur kimi natamamlıq kompleksindən əziyyət çəkdiyinin daha bir göstəricidir. COP BMT-nin tədbiridir, Azərbaycan isə bu tədbirə ev sahibliyi edir. Fransa BMT Təhlükəsizlik Şurasının beş daimi üzvündən biridir. Bu, həm də o deməkdir ki, Fransa BMT-nin tədbirlərinin yüksək səviyyədə keçirilməsi, təşkilatın nüfuzunun yüksəldilməsi üçün daha çox səy göstərməlidir. İndiki halda isə Fransanın və konkret onun prezidentinin BMT-yə qarşı sabotaj mövqeyi tutduğunu görürük.

Daha bir məqam isə COP tədbirinin fəlsəfi ilə bağlıdır. Məlum olduğu kimi, bütün dünyanın məqsədi COP-da birləşərək, iqlim dəyişmələrinə qarşı birgə mübarizə aparmaqdır. Fransa isə bu məsələdə də qeyri-konstruktiv yol tutaraq, tədbiri boykot etməyə səy göstərib.

Makron bu addımları ilə Azərbaycanın 30 ildən sonra öz torpaqlarını Ermənistanın işğalından azad etməsi ilə heç cür razılaşa bilmədiyini bir daha göstərir. 2020-ci ilin 44 günlük Vətən müharibəsinə qədər - torpaqlarımız işğalda olduğu müddətdə Fransa Azərbaycanla münasibətləri yüksək səviyyədə saxlamağa səy göstərmişdi. Azərbaycan torpaqlarını işğaldan azad edəndən sonra isə bu münasibət tamamilə tərsinə çevrilib.

Həmin vaxtdan Fransa Azərbaycana qarşı ancaq qərəz, kin, nifrət siyasəti yürüdür. Fransanın Ermənistanı silahlandırması, iqtisadi və siyasi səviyyədə hər cür dəstək verməsi, İrəvanı revanşa hazırladığı ortadadır. Ermənistanla dəstək məsələsində Hindistan da Fransa ilə eyni xətt yürüdür. Yuxarıda da qeyd olunduğu kimi, Fransa kimi, Hindistan da COP29-da nəticə əldə olunmasından narazı qalıb. Hindistan da Fransa kimi, hazırda Ermənistanı aktiv silahlandırmaqla məşğuldur.

Lakin Makronun səylərinə baxmayaraq, COP29 Azərbaycanın təşkilatçılığı yüksək səviyyədə keçirildi və uğurla başa çatdı. Tədbirdə 198 ölkədən nümayəndələr təmsil olundu, 80 minə yaxın insan tədbirdə qeydiyyatdan keçdi. Bu, COP28-dən sonra ən çox nümayəndənin iştirak etdiyi ikinci belə tədbir idi.

İqlim dəyişmələrindən həm də elə Fransa kimi müstəmləkəçi ölkələrin sayəsində daha çox əziyyət çəkən Afrika qitəsi ölkələri COP29-a daha geniş miqyasda nümayəndə heyəti göndərdi. Bundan başqa, Azərbaycan iqlim dəyişmələrindən əziyyət çəkən kiçik ada dövlətlərini, Fransa, Niderland və digər ölkələrin müstəmləkə siyasətinin qurbanı olan ölkələrin nümayəndələrinin öz səslərini çatdırması üçün də məkan oldu.

Makronun Azərbaycana qarşı qərəzi isə indiyə kimi olduğu kimi, bundan sonra da nəticəsiz qalacaq.

Fransa prezidenti yürütdüyü siyasətlə onsuz da nüfuzunu gündən-günə itirməkdədir. Artıq fransız xalqı da onun bacarıqsız biri olduğunu başa düşür. Bunu keçirilmiş son sorğu da təsdiqləyir.

Fransanın BFMTV telekanalının sifarişi ilə “Elabe” İnstitutu tərəfindən keçirilən sorğunun nəticələrinə əsasən, fransızların təxminən 63%-i hökumətə etimadsızlıq göstərəcəyi halda, prezident Emmanuel Makronun istefasını zəruri hesab edir.

Ölkə əhalisinin əksəriyyətinin fikri budur ki, hökumətə etimadsızlıq səsverməsi keçirilərsə, bunun məsuliyyəti Makronun üzərinə düşür.

Göründüyü kimi, hər keçən gün dünyada və ölkəsində Makronun reytingi düşməkdədir. Odur ki, Azərbaycana qarşı qərəzli siyasi kombinasiyalar qurmaqdansa, öz nüfuzunun qayğısına qalsa, Fransa prezidenti üçün daha yaxşı olardı.

Paris “qozbeli” - Makrona suçlamalar

Fransa özünün nüfuz itkisini dərk edir və geosiyasi risklərdə kompensasiya yaratmaq üçün Azərbaycan amili ilə hücumla keçməyə çalışır

Azərbaycan Prezidentinin xüsusi tapşırıqlar üzrə nümayəndəsi Elçin Əmirbəyov Fransa mediasına müsahibələrində belə deyib. O bildirib ki, Fransa münasibətlərimizin bu vəziyyətə gəlib çatmasında birbaşa məsuliyyət daşıyır: “Əgər bu vəziyyətdən çıxış yolu axtarmaq istəyirsə, Paris ilk növbədə Azərbaycana qarşı düşmənçilik aktlarından əl çəkməlidir, həmçinin Ermənistanla silahların verilməsinə son qoymalıdır. Bu cür yanaşma bizim nəinki ikitərəfli münasibətlərə zərbə vurur, eyni zamanda kövrək vəziyyətdə olan sülh prosesinə də olduqca mənfi təsir göstərir. Keçmişdə münasibətlərimiz normal idi və yaxşı inkişaf edirdi. Təəssüflər olsun ki, bu məsələyə münasibətlərimizə peşəkar şəkildə yanaşanların, Azərbaycana dost kimi baxan insanların səsi Fransada, ümumiyyətlə, eşidilmir. Münasibətlərin yaxşılaşdırılması üçün Fransa müəyyən addımlar atmalıdır”, - deyərək vurğulayıb.

Qeyd edək ki, Elçin Əmirbəyovun “L'Opinion” qəzetində də məqaləsi dərc edilib. Nəşrdə qeyd olunur ki, Azərbaycanda iqtisadi maraqlarına baxmayaraq, hazırkı Fransa hökuməti Bakı ilə əlaqələri böhran vəziyyətə gətirib.

“Eyni zamanda, bizim münasibətlərimizdə olan böhran ikitərəfli iqtisadi münasibətlərə də öz mənfi təsirini göstərir. Makron özündən qabaq fəaliyyət göstərən dövlət başçılarından fərqli olaraq tarazlaşdırılmış və balanslaşdırılmış siyasətə son qoydu; Ermənistanın mövqeyini açıqcasına dəstəklədi, Azərbaycanı isə mümkün olan bütün məsələlərdə günahlandırdı. Bu da münasibətlərin bu günə çatdırılmasına gətirdi”, - deyərək bildirdi.

Qeyd edək ki, noyabrın 13-də Prezident İlham Əliyev COP29 iqlim konfransın-

Dövlət başçısı deyib ki, əsrlər boyu Paris onların təbii sərvətlərini talan etdiyi kimi, əhalisinə də zülm edib və zülm etməyə davam edir.

“Yeni Kaledoniya qanuni etirazların 100-dən çox iştirakçısını öldürən prezident Makron rejiminin cinayətlərini və mindən çox adamın həbs olunduğunu yada salmasaq, Parisin cinayətləri bununla məhdudlaşmır. Qvadelupa və Martinikada da kütləvi həbslər baş verib”.

Ölkə başçısının dediyi kimi, tarixə qısa nəzər saldıqda, Fransanın kolonial siyasəti, 19-cu və 20-ci əsrlərdə geniş bir coğrafiyada təsirini, bir çox ölkə üçün dərin və davamlı izlər buraxdığını görmüş oluruq. Belə ki, kolonial dövr boyunca Fransa, Afrika, Asiya və Karib dənizində bir çox ölkəni işğal edərək onlara iqtisadi, mədəni və siyasi cəhətdən böyük zərər vurub.

Bu siyasət həmin ölkələrdə yalnız maddi yox, həm də psixoloji və mədəni zərərər yaradıb.

Beləcə, öz gözündə tiri görməyən Fransa başqasından çöp axtarır. İşğalçı dövlət Azərbaycana qarşı müxtəlif qarayaxmalar, kampaniyalar təşkil edir. Yada salağ ki, Fransa XİN COP29-a qatılmaması bir yana, Bakıya getmək istəyən konfrans iştirak-

Sosial Tədqiqatlar Mərkəzinin əməkdaşı, siyasi analitik Aqşin Kərimov mövzu ilə bağlı “Yeni Müsavat”a fikirlərini açıqlayıb: “Azərbaycanın Fransa ilə münasibətləri ikitərəfli hüquqi və iqtisadi əsaslara söykənir. Rəsmi Bakı Azərbaycan-Fransa münasibətlərində yaranan gərginliyin məsuliyyətini daşımır. Çünki rəsmi Bakı öz süveren hüquqlarından, ərazi bütövlüyü prinsiplərindən çıxış edərək ərazi bütövlüyünü və suverenliyini təmin edir, regional aktora çevrilmək istiqamətində kifayət qədər uğurlu addımlar atır. Bu Fransanı qane etmirsə və Azərbaycanın öz mövqelərinə qarşı Paris öz silahlarını işə salırsa, deməli, problem Parisin regional maraqlarındakı kontekstdədir. Bəs Parisin regional maraqlarının Azərbaycanla toqquşan tərəflərində biz hansı gizli məqamları görə bilərik. Azərbaycan Böyük Britaniyanın müttəfiqi kimi çıxış edir və Azərbaycanla Böyük Britaniya arasında tərəfdaşlıq münasibətlərinin irəliləyərək daha da yüksək səviyyəyə qalxacağı gözlənilir”.

Analitikə görə, hər nə qədər Azərbaycan-ABŞ münasibətlərində problemlər olsa da, hər iki ölkənin strateji tərəfdaşlığı yüksələn skala üz-

Böyük Britaniyanın, həm də ABŞ-nin beynəlxalq siyasi nişan üzrə yaratdığı çətinliklərlə üzləşir. Bu çətinliklərlə üzləşdikdə Fransa özünün nüfuz itkisini dərk edir və geosiyasi risklərdə kompensasiya yaratmaq üçün Azərbaycan amili ilə hücumla keçməyə çalışır. Azərbaycana Ermənistan üzərindən həyata keçirilən kampaniya bunun bariz nümunəsidir”.

Aqşin Kərimov hesab edir ki, Fransanın Ermənistanı silahlandırması, regionda beynəlxalq və regional aktorların oyunçuluq qabiliyyətini dəyişdirmək manevrinə əsaslanır: “Lakin Fransa bu istəyinə tam çatıb bilmədikcə, daha aqressiv davranaraq Azərbaycanla münasibətləri Ermənistanın xeyrinə yekunlaşdırmaqda qərarlı kimi görünür. Ancaq Fransanın bu istəyinə çatacağı çox şübhəlidir. Ona görə ki, Azərbaycanla qarşı qüvvələr balansını və hərbi nizamı dəyişə bilmə potensialı Fransada mövcud deyil. Çünki Fransa Ermənistanı bir yerdə qədər silahlandırmaqla bilsə, Onun limiti tükəndikdə artıq Fransa Azərbaycanla münasibətləri normalaşdırmaq üçün müəyyən addımlar atmalıdır”.

✉ **Afaq MİRƏYİQ,**
“Yeni Müsavat”

ABŞ, onun Dövlət Departamenti Ermənistandakı qatı qərbyönlü partiyaların 2026-cı il seçkilərində parlamentə daxil olmasına kömək etmək üçün siyasi "təşviqat"a başlayıb. Belə bir iddianı Rusiya Xarici Kəşfiyyat Xidməti irəli sürüb.

"Qərbyönlü partiyaların 2026-cı il seçkilərində parlamentə daxil olmasını təmin etmək üçün onların siyasi təbliğatına artıq başlanılıb. Bu "demokratiyanın barışmaz tərəfdarlarına" qonşu Gürcüstan hökumətindən nümunə götürüb milli maraqlara, erməni xalqının adət-ənənələr və dəyərlərinə üstünlük vermək istəyəcək indiki (Paşinyan) hökumətinə əngəl olmaq tapşırığı verilir", - məlumatda qeyd olunur.

Söhbət Aram Sarkisyanın "Respublika", Arman Babacanyanın "Respublika Namine", Tigran Xzmalyanın "Ermənistan Avropa Partiyası", Levon Şirinyanın "Xristian Demokratik Partiyası" partiyalarından gedir.

Qeyd olunur ki, Birləşmiş Ştatlar bu yolla Ermənistanı özünə tamamilə tabe etmək niyyətindədir.

Belə çıxır, ABŞ Paşinyanın qərbçi olduğuna tam arxayın deyil?

Belə fikir də var ki, Tramp administrasiyası Güney Qafqaza maraq göstərməyəcək, diqqəti daha çox Çinə, İrana ayıracaq. Bunun da bölgəmiyə, Azərbaycana nə vəd etdiyi məsələsi var. Çünki Rusiyanın Ermənistandakı səfiri Sergey Kopırkinin yerli mediaya son müsahibəsindən qənaət hasil oldu ki, Moskva Bakı və İrəvan arasında sülh müqaviləsinin tezliklə imzalanmasında maraqlı deyil. Tərəflərə "tələsmə-

məyi" tövsiyə edir. Ya da sənədin yalnız özünün iştirakı ilə imzalanmasını məqbul sayır.

Sosial Tədqiqatlar Mərkəzinin sektor müdiri İlyas Hüseynov "Yeni Müsavat"a bildirdi ki, Ermənistanda ayrı-ayrı güc mərkəzlərinin dominantlığı uğrunda mübarizə davam edir. Xüsusilə Rusiya-Ukrayna müharibəsi fonunda bu, coğrafiya diqqət çəkir. Ümumilikdə Cənubi Qafqaz ətrafında böyük proseslər getdiyini deyə bilərik: "Bir müddət öncə başa çatdı da etirazları davam edən Gürcüstandakı seçkilər də göstərdi ki, Rusiya ilə Qərb arasında olan mübarizə özünü Qafqazda göstərir. Hazırda da eyni mənzərəni biz Ermənistanda da müşahidə edirik. Hesab edirəm ki, 2026-cı ilə qədər bu proseslər bir qədər sürətlənəcək və kəskinləşəcək, daha açıq oyun gedəcək. Qərb orada özünə daha yaxın qüvvələri parlamentdə üstün mövqeyə gətirməkdə qərarlıdır. Eyni zamanda "Respublika" Partiyası, "Respublika Namine" Partiyası, "Ermənistan Avropa" Partiyası, "Xristian Demokratik" Partiyası və onların liderləri hər zaman anti-Rusiya ritorikası ilə çıxış ediblər. Bu partiyaların liderləri müxtəlif sosial şəbəkələrdə çıxışları zamanı Rusiyanı tənqid edir, onun nüfuzuna zərbə vurmağa çalışırlar, Rusiyanın hərbi potensialına ironik yanaşırlar və çox çalışırlar ki, Ermənistan Rusiyanın geosiyasi or-

ABŞ ermənilərə "vətəni sevməyi" öyrədəcək

Paşinyana yeni rəqiblər yaradılır, 2026-cı ildə seçkilərdə uduza bilər

bitindən çıxsın. Bu da onu deməyə əsas verir ki, onlar sanki Qərbin maliyyə yastığının üstündə oturlar və bütün fəaliyyətləri ilə Qərbə borcludurlar. Bu gün isə Qərb onların pıar kampaniyasını təşkil edir.

Bu proses get-gedə daha da genişlənəcək. Artıq bunu xarici güclər, xarici kəşfiyyat xidmətləri də aydın görür".

Ekspertin sözlərinə görə, şübhəsiz Rusiya kəşfiyyatı da Ermənistanda gedən bütün

prosesləri daha dərinləndirir. "Rusiya Ermənistanı iqtisadi cəhətdən asılı vəziyyətə salıb. Paşinyan hökuməti özünü nə qədər Qərbə tutsa da Rusiyadan asılıqdan xilas olmaq mümkün deyil. Belə bir təəs-

sürat yaranır ki, artıq Nikol Paşinyanı yeni bir Qərbyönlümlü fiqurla əvəz etmək barədə Qərbdə ideya mövcuddur. Buna görə də Rusiyaya daha çox kəskin mövqedə olan qərbyönlümlü siyasi partiyaların təbliğatına, gücləndirilməsinə start verilib. Nikol Paşinyanın erməni ictimaiyyəti arasında get-gedə nüfuzunun aşağı düşməsi də Qərb dairələrini yeni siyasi qüvvəni və lideri meydana çıxarmaq barədə düşündürür. Bu, Paşinyana inamın yox, ümidin itməsi hesab oluna bilər. Qərb Paşinyanı haraya qədər lazımdırsa oraya qədər istifadə edib və indi görür ki, nüfuzu düşür, bu gedişlə 2026-cı ildə seçkilərdə uduza bilər və Rusiyaya bağlı qüvvələr üstünlüyü ələ keçirər. Ona görə də indidən Qərbyönlümlü yeni qüvvələrin gücləndirilməsinin vacibliyi qərarına gəlinib. Hər halda Rusiyanın əlində bu barədə daha müfəssəl informasiyalar mövcuddur. Verilən açıqlama da buna əsaslanır".

□ **Əlibar SEYİDAĞA,**
"Yeni Müsavat"

Ermənistan himnini dəyişir, bəs konstitusiyaya? - İrəvanın sülh demagogiyası

Paşinyan ana qanun məsələsinə qayıtmaq məcburiyyətində qalacaq; Ermənistan hərəkatlarında səmimi deyil

Ermənistan hökuməti noyabrın 28-də keçirilən iclasında "Ermənistan Respublikasının himni haqqında" qanuna dəyişiklik layihəsini təsdiqləyib. Parlamentin sərdi Alen Simonyan, deputatlar Sisak Qabrielyan və Taquhi Qazaryanın təşəbbüsü ilə irəli sürülən layihədə ifa ilə yanaşı, himnlə bağlı bəzi münasibətlərin tənzimlənməsi təklif edilir. Xüsusilə himnin bir rəsmi versiyasının təsis edilməsi təklif olunur.

Layihəyə əsasən, Ermənistan hökumətinə himnin qısa mətnini hazırlamaq səlahiyyəti verilir. İclasda iştirak edən Baş nazir Nikol Paşinyan deyib ki, bu layihənin formalaşdırılmasının siyasi hissəsində qismən və ya tam iştirak edib.

"Rəsmi tədbirlərdə himnimiz səslənəndə çox diqqətlə dinləyirəm, lakin uzun müddətdir bu məsələdə çox ciddi problemlərin olduğunu görürəm".

Bunu Paşinyan hökumətin iclasında bildirib. O, himnin hər tədbirdə fərqli temp və sürətdə səsləndirildiyini deyib: "Son zamanlarda rəsmi tədbirlərdə himnimizin canlı ifa edilməsi və müəyyən olunmuş standartda səsləndirilməsi üçün tapşırıq vermişəm. Hər yerdə fərqli şəkildə səsləndirilir. Tədbirlərdə basdırma və sucuq himndən daha çox diqqət çəkir".

İclasda himndə bəzi detalların dəyişdirilməsi təklif olunub. Himnin yeni rəsmi versiyasının müəyyənləşdirilməsi təklifi hökumət üzvləri tərəfindən dəstəklənib. Məlumatla görə, himn aşağıdakı sözlərlə yenidən yazılacaq:

"Üç rənglə bax ona,

Bir hədiyyə nişanəsi,

Düşməni məğlub etsin,

Ermənistanı fəth etsin".

"Atlas" Araşdırmalar Mərkəzinin sədri, politoloq Elxan Şahinoğlu "Yeni Müsavat"a bildirdi ki, Paşinyana təsir edən xarici qüvvələr ola bilər: "Paşinyan bir tərəfdən bölgədə sülh və əməkdaşlığın bərpasını istəyir, digər tərəfdən əsas ən-

gəlləri aradan qaldırmağa tələsmir. Söhbət Ermənistan Konstitusiyasındansa Azərbaycana qarşı ərazi iddiasını ehtiva edən "Müstəqillik bəyannaməsi"ndən gedir ki, bunu çıxarmaq lazımdır. Bu halda Azərbaycanla sülh sazişi də imzalanar, Ermənistanın regiona layihələrə qoşulma imkanları da artacaq, üstəlik, Ermənistan-Türkiyə münasibətləri nizamlanacaq. Amma bunları yerinə yetirmək yerinə, Paşinyan ikinci dərəcəli işlərlə məşğuldur. Hesab edirəm ki, Paşinyan konstitusiyaya məsələsinə qayıtmaq məcburiyyətində qalacaq, çünki bir müddət öncə ilin sonuna qədər Azər-

baycanla sülh sazişi imzalamğa çalışacağına dair ümidverici açıqlama vermişdi. İlin sonuna cəmi bir ay qalıb. Əgər bu bir ay ərzində konstitusiyaya dəyişiklik edilsə, sülh sazişini imzalamaq mümkündür, amma vaxt azdır. Bunun əvəzində isə erməni cəmiyyəti qarşısında başqa təkliflərlə çıxış edir - himnin dəyişdirilməsi və s. Biraz şou ilə məşğuldur. Bu il yəqin ki, sülh sazişinin imzalanması mümkün olmayacaq. Məsələ gələn ilə qalır, amma biz tələsmirik. Biz əsas məsələni həll etmişik, ərazi bütövlüyünü təmin etmişik, Qarabağ üzərində suverenliyimiz bərpa olunub, strateji yüksəkliklər

nəzarətimiz altındadır. Əslində Paşinyan tələsməlidir. Türkiyə və Azərbaycanla münasibətlərin normalaşdırılmadığı müddətdə Ermənistanı inkişaf gözləmir. Ermənistan özü də etiraf edir ki, kommunikasiya xətlərinin 70 faizi bağlıdır çünki iki böyük qonşusu ilə münasibətləri yoxdur. Bir əngəl ortadan qaldırılmalıdır ki, bu məsələlər yoluna qoyulsun. Bundan da çəkinir, ehtiyat edir. Halbuki, parlamentdə səs çoxluğuna malikdir, cəmiyyətdən də müəyyən qədər dəstək var. Ola bilər ki, Paşinyana təsir edən xarici qüvvələr var ki, Ermənistan-Azərbaycan arasında sülh sazişinin imzalanmasında maraqlı deyillər".

Azad Vətən Partiyasının sədri Akif Nağı isə "Yeni Müsavat"a mövzunu belə şərh etdi: "Paşinyan diqqəti əsas məsələdən yayındırmaq istəyir. Azərbaycan-Ermənistan münasibətlərinin normalaşması üçün əsas şərt konstitusiyanın dəyişdirilməsi, Azərbaycana, o cümlədən Türkiyəyə qarşı ərazi iddialarından əl çəkilməsidir. Regionda sülh istəyirlərsə, Azərbaycanın bu şərtini yerinə yetirməlidirlər, əks halda, gərginlik qalacaq. Ermənistan hərəkatlarında səmimi deyil, bir tərəfdən vaxtı uzatmağa çalışır, digər tərəfdən silahlənmə, o cümlədən məsələyə aidiyyəti olmayan problemləri ortaya ataraq diqqəti yayındırmağa çalışır. Gah deyir Azərbaycanla strateji əməkdaşlığa dair saziş imzalsın, gah da ortaya ağılasıqmaz, gülünc məsələlər qoyur. Qeyd etmək lazımdır ki, Ermənistanın himni biabırçı himndir. Bunu özləri də etiraf

edirlər. Sevgi mətni üzərində yazılmış himni də oğurlayıblar. Məntiqsiz cümlələr, misralar var, mənasız, məzmunuz oluduğu üçün ermənilər özləri də utanırdılar. Azərbaycan himni isə ən gözəl, yüksək səviyyəli, həm məzmununa, hədəflərinə, həm də musiqisinə görə dünyada qəbul olunan himnlərdən biridir. Ermənilər bu məsələdə də Azərbaycana paxıllıq edirlər. Nəticənən necə olacağı qeyri-müəyyəndir. Paşinyan indiyə kimi heç bir məsələni sona qədər çatdırmayıb. Hər hansı məsələni ortaya atır, həm daxildə, həm də xaricdə müzakirələr başlayır, sonra da hər kəsin yadından çıxır. Paşinyan bu taktika ilə hərəkat edir, cəmiyyəti axmaq yerinə qoyaraq ölkəni hələ ki, idarə edir. Hesab edirəm ki, Paşinyanın bu təşəbbüsü yerinə düşməyən təşəbbüsdür və nəticəsi olmayacaq. Hansı himnin qəbul olunmasının Azərbaycan üçün əhəmiyyəti yoxdur".

A.Nağı vurğulayıb ki, ermənilər Azərbaycanın regiondakı lider rolu ilə başmaq istəmirlər:

"Paşinyan bir müddət öncə ermənilərin tarixinin yenidən yazılmasını təklif etmişdi. İndiyə kimi Ermənistan tarixi olmayıb çünki dövlət kimi olmayıb. Dünyada qəbul edilmiş norma var ki, tarix dövlətlərin tarixidir, belə deyək, dövləti olmayan xalq tarixi yoxdur. Ermənilər bu boşluğu süni şəkildə düzəltməyə çalışırlar. Böyük ehtimalla, bu məsələ fiasko ilə başa çatacaq və ortada nəticə olmayacaq".

□ **Nigar HƏSƏNLİ,**
"Yeni Müsavat"

G7 ölkələrinin liderləri çətin seçim qarşısında qalıb: Beynəlxalq Cinayət Məhkəməsinin (BCM) İsrailin baş naziri Benyamin Netanyahu'nun həbsinə dair orderi icra etmək, yaxud Yaxın Şərqdəki münaqişənin həlli üçün onunla əməkdaşlığı davam etdirmək?

"Il Messaggero" xəbər verir ki, Qəzza və Livandakı müharibə, eləcə də İranla münasibətlərin pisləşməsi Qərb dövlətlərini güzəştə getməyə sövq edir. İtaliyanın xarici işlər naziri Antonio Tajaninin vurğuladığı kimi, beynəlxalq öhdəliklərə əməl etmək öhdəliyi pragmatizmle birləşdirilməlidir. "Netanyahunun həbsi bizi sülhə yaxınlaşdırmayacaq", - nazir deyib və əlavə edib ki, İtaliya hökuməti hərbi əməliyyatların davam etdiyi müddətdə orderi müvəqqəti olaraq dayandırmağa meyillidir. Beləcə, G7 ölkələrinin

Netanyahunun diplomatik toxunulmazlıq statusu nəzərə alınmalıdır".

Belə çıxır ki, haqqında analoji qərar çıxarılmış Putin də Fransaya gəlsə, həbs olunmaya bilər? Çünki Rusiya da BCM-ə qoşulmayıb, Roma Statutunu imzalamayıb. Belə çıxır ki, BCM-ə üzv ölkələrin qurumun həbs orderini dondurmaq hüququ var? Eyni yanaşma BCM-in haqqında həbs orderi verdiyi Putin haqqında da mümkündürmü?

Deputat, AMİP sədri Arzuxan Əlizadə bu məsələ ətrafında çox vacib məqamları

Netanyahu haqqında həbs qərarı dondurula bilər - maraqlı gəlişmə

Arzuxan Əlizadə: "Bir ölkənin istənilən şəxsi digər dövlətin ərazisində həbs olunarsa..."

Şəhla Cəlilzadə: "Bu tribunala kimin çıxarıllacağını əsasən müharibə nəticələri müəyyən edəcək"

mövqələrinin bölündüyü ortaya çıxıb. Haaqa Məhkəməsinin yurisdiksiyasını tanımayan ABŞ müzakirədə iştirakdan yayınır. Böyük Britaniya isə əksinə, sərtlik nümayiş etdirir: London hətta İsrail liderinin həbsi lazımdırsa, öhdəliklərini yerinə yetirməyə hazır olduğunu bəyan edib. Lakin belə fikir var ki, praktikada Netanyahunun təcrid ssenarisi bölgədə atəşkəsə nail olmağı çətinləşdirə bilər. Öz növbəsində İtaliya pərdə arxasında "ikili yol" təklif etdi: diplomatiyaya üstünlük verərək məhkəmənin qərarına hörmət. Tajaninin sözlərinə görə, İtaliya Netanyahunun həbs riski olmadan danışqılarda iştirakını davam etdirməsinə imkan verəcək şərtləri razılaşdırmağa çalışacaq. Mümkün tədbirlərə toxunulmazlığın verilməsi və Avropa-yə səfərlərin məhdudlaşdırılması daxildir. Öz növbəsində Fransa Xarici İşlər Nazirliyi bəyan edib ki, BCM Netanyahu'nun həbsi üçün verdiyi orderə baxmayaraq, o, Fransaya səfər edərsə, dərhal həbs olunmayacaq. Bu xüsusda "New York Times" yazıb: "Fransa XİN-in sözcüsü bildirib ki, Netanyahu'nun həbsi məsələsi mürəkkəb hüquqi prosedurları əhatə edir və bu qərar məhkəmə orqanlarının səlahiyyətindədir. O əlavə edib ki, İsrail BCM-in Roma Statutunu imzalamadığı üçün

"Yeni MİSAVAT"a çatdırdı: "Məlumdur ki, Beynəlxalq Cinayət Məhkəməsi Netanyahu və Yoav Qallant barəsində həbs qərarı çıxarıb. Lakin bu qərarın icra mexanizmi kifayət qədər mürəkkəbdir. Ona görə də, hər iki şəxsin həbsi faktiki olaraq mümkünsüz görünməkdədir. Məsələ burasındadır ki, Beynəlxalq Cinayət Məhkəməsinin özü 1998-ci ildə Roma Statutu kimi tanınan müqavilə əsasında yaradılıb. Həmin müqaviləyə əsasən Beynəlxalq Cinayət Məhkəməsi dövlətləri deyil, yalnız ayrı-ayrı şəxsləri mühakimə etmək səlahiyyətinə malikdir. Məhz həmin müqaviləyə əsasən dövlət törədilmiş cinayətlər haqqında öz daxili məhkəmələrində araşdırma aparılmalı və müvafiq qərar verilməlidir. Burada təbii ki, söhbət üzv dövlətlərdən gedir. Yeri gəlmişkən burada söhbət Roma Statutuna qoşulan 160-a yaxın dövlətdən gedir. Digər tərəfdən baxsaq, həmin müqavilənin 27-ci bəndi özlüyündə bu həbsi müəyyən qədər mümkünsüz edir. Həmin maddənin birinci bəndində qeyd olunur ki, məhkəmənin yurisdiksiyasına aid olunan şəxs hər hansı bir dövlətin başçısı, yaxud seçilmiş nümayəndə, yaxud da parlament üzvü və s. ola bilər. Hansı səlahiyyətli şəxs olmasından asılı olmayaraq, bu məhkəmənin yurisdiksiyası

na düşür. Amma elə həmin 27-ci maddənin ikinci bəndində belə bir müddə nəzərdə tutulur ki, barəsində həbs qərarı verilmiş şəxs Roma Statutunu imzalamamış dövlətə aid bir şəxsdirsə, o zaman həmin şəxsin həbs olunması ilə bağlı mənsub olduğu dövlətin hüquq mühafizə və məhkəmə orqanlarının razılığı olmalıdır. Əks halda həmin şəxs beynəlxalq hüquqla nəzərdə tutulmuş toxunulmazlıq immunitetinə sahib olur. Roma Statutuna üzv olmayan bir ölkənin istənilən şəxsi digər dövlətin ərazisində həbs olunarsa, qərar icra edilərsə, o zaman beynəlxalq hüququn normaları pozulmuş olur. Yəni həmin şəxsin toxunulmazlıq hüququ beynəlxalq hüquqla nəzərdə tutulub. Toxunulmazlıq hüququ pozulmaqla şəxs həbs edilə bilər ki, bu da ciddi diplomatik münaqişəyə səbəb ola bilər. Məlumdur ki, İsrail Beynəlxalq Cinayət Məhkəməsinin yurisdiksiyasına aid deyil, yeni Roma Statutunu imzalamayıb. O səbəbdən Netanyahunun hansısa dövlətin ərazisində həbsi beynəlxalq hüququn ona vermiş olduğu toxunulmazlıq hüququna tərs kimi qəbul oluna bilər. Buna getmək dövlətlər arasında ciddi problemə səbəb ola bilər deyə bu addımın faktiki olaraq atılması mümkündür. Eyni zamanda onu da diqqətə almaq lazım

dır ki, böyük yeddilik ölkələrində də bu məsələ, yeni Netanyahu və Qallantın həbs qərarı ilə bağlı fikir yetkil deyil. Amerika özlüyündə bu qərarla bağlı münasibət bildirir. Faktiki olaraq Amerika Roma Statutunun üzvü deyil. Onun üçün də Beynəlxalq Cinayət Məhkəməsinin qərarlarını icra etmək məcburiyyətində deyil. Amma Fransa, İtaliya və digər dövlətlərdə bu məsələ ilə bağlı fikir ayrılıqları mövcuddur. Əsas kimi o gətirilir ki, bu həbs ümumilikdə münaqişənin qarşısını almaq iqtidarında deyil. Bu danışqları birbaşa pozmuş ola bilər. Ümumilikdə atəşkəsə bağlı gedən danışqları, atılan addımları faktiki sıfırlamış olar. Ona görə də, siyasi cəhətdən bu məqsədə uyğun deyil deyə ayrı-ayrı, böyük dövlətlərin yanaşmasında fərqlər var. Elə bu səbəbdən Putinin özü də həbs etmək mümkün deyil. Çünki, bilirsiniz ki, Rusiya da Beynəlxalq Cinayət Məhkəməsinin yurisdiksiyasını tanımayıb, Roma Statutuna qoşulmayıb. Onun üçün Putinin özünün həbsi də həmin qərarı icra edən ölkə ilə Rusiya arasında ciddi müharibəyə səbəb ola bilər. Ona görə bu addımın reallaşdırılması əslində qalanda real görünür. Baxmayaraq ki, Putin ümumiyyətlə, səfərlərdən çəkinir. Sadəcə belə qərarlar haqqında verilən şəxslərin digər ölkələrə səfərlərini önlemek üçündür. Bu belə həm də qiymətləndirilməlidir. Həmin şəxslər gördüyü kimi, belə qərarlardan sonra səfərlər etməkdən çəkinirlər. Əlavə problemlər yaranmasın deyə bu addımlar atılır. Bu qərarların icra edilməsinə inanmıram".

Beynəlxalq münasibətlər üzrə şərhçi Şəhla Cəlilzadə belə qərarların icrasının müharibələrin nəticələrindən asılı olduğunu qeyd etdi: "Necə ki, II Dünya müharibəsi Haaqa Tribunalına müharibə cinayətkarlarının çıxarılması ilə başa çatdı. Ümid edirik ki, rəsmi elan olunmayan, lakin faktiki baş verən III Dünya Müharibəsi cinayətkarları da beynəlxalq tribunalda öz la-

AZAL Tel-Əvivə uçuşları bərpa edir

Azərbaycanın milli aviadaşıyıcısı AZAL 30 noyabr tarixindən etibarən Bakıdan İsrailin Tel-Əviv şəhərinə və əks istiqamətdə olan uçuşları bərpa edir. AZAL-dan "APA-Economics"-ə verilən məlumata görə, aviaşirkət uçuşları həftənin hər günü yerinə yetirəcək.

Aviabiletləri rəsmi www.azal.az saytıdan, aviashirkətin mobil tətbiqindən, eləcə də AZAL-in kassalarından və akkreditə olunmuş agentliklərindən əldə etmək mümkündür.

yiqli cəzalarına çatacaqlar. Lakin bu tribunala kimin çıxarılacağını əsasən müharibə nəticələri müəyyən edəcək. Odur ki, indidən Beynəlxalq Cinayət Məhkəməsi tərəfindən verilən həbs orderləri öz hüquqi potensialını doğrultmur. Çünki dünya qütbləşməyə səbəb ola bilər. Ona görə bu addımın reallaşdırılması əslində qalanda real görünür. Baxmayaraq ki, Putin ümumiyyətlə, səfərlərdən çəkinir. Sadəcə belə qərarlar haqqında verilən şəxslərin digər ölkələrə səfərlərini önlemek üçündür. Bu belə həm də qiymətləndirilməlidir. Həmin şəxslər gördüyü kimi, belə qərarlardan sonra səfərlər etməkdən çəkinirlər. Əlavə problemlər yaranmasın deyə bu addımlar atılır. Bu qərarların icra edilməsinə inanmıram".

Malaziya, Maldivlər, Çili və Kolumbiyadır. Gördüyü kimi, barmaqla sayılacaq qədər. BCM tərəfi olan digər dövlətlər çətin bir seçim qarşındadırlar. BCM qərarına əməl etsinlər, yoxsa İsrailə qarşı ciddi bir mövqe ortaya qoysunlar. Bu vəziyyətdə çoxları müxtəlif bəhanələr ortaya qoyaraq həbs orderini təmin etməməyə üstünlük verəcəyini təxmin etmək olar. Putin bu ilin sentyabrında Monqolustana səfər edəndə bu ölkə BCM tərəfi olduğuna görə Rusiya prezidentini həbs etməməsinə beynəlxalq hüquqa hörmətsizlik kimi təqdim etmişdilər. Erməniperəst Qərb media şəbəkələri Putin Azərbaycana gələndə ölkəmiz BCM tərəfi olmasa belə yenə də tənqid yağışına tutmuşdular. İndi isə, özləri İsrail Baş naziri haqqında bənzər situasiya yaşayırlar. Bənzər qərarın qəbulu faktiki olaraq Rusiya Prezidenti Putinin də gələcəkdə eyni presedentdən faydalanmasına şərait artırır. Bu, beynəlxalq hüquq sisteminin faktiki işlək olmadığını sübut edir və global nizamın formalaşdırılmasında yeni sistemə ehtiyac olduğunu göstərir".

□ **Cavanşir ABBASLI,**
"Yeni MİSAVAT"

2025-ci ildə qışın sərt keçəcəyi barədə məlumatlar verilir. Bu proqnozlar müxtəlif beynəlxalq təşkilatlar və mütəxəssislər tərəfindən açıqlanıb. Bəzi təxminlərə görə, 2024-2025 qışında La Nina hadisəsinin təsiri ilə daha soyuq hava şəraiti olacaq. Bu hadisə, əsasən, Şimali Amerikada və Avropa-nın bəzi hissələrində daha soyuq və qar yağışlarının çox olmasına səbəb ola bilər. La Nina okeanlardakı temperatur anomaliyaları ilə əlaqələndirilir və bu, şimal ölkələrinə daha soyuq hava və qarlı qış gətirə bilər.

Məlumat üçün deyək ki, La Nina Sakit okeanda yaranan və tropik Sakit okeanda dəniz səviyyəsinin adi vəziyyətdən daha soyuq olduğu iqlim hadisəsidir. Bu fenomen okeanların temperaturunda dəyişikliklərə səbəb olaraq, dünyanın müxtəlif bölgələrində hava şəraitini dəyişir. Məsələn, La Nina hadisəsi Şimali Amerika və Avropada daha soyuq və qarlı qışların olmasına səbəb ola bilər, bu da temperaturun daha da düşməsi və müxtəlif hava

şəraitinin yaranması ilə nəticələnir.

La Nina El Nino hadisəsinin ziddidir və bu fenomen okeanlardakı soyuq su axınlarının güclənməsi ilə xarakterizə olunur. Bu dəyişikliklər hava axınlarını dəyişdirir, nəticədə bəzi bölgələrdə daha çox yağış, qar və ya daha soyuq hava müşahidə edilir.

Bundan əlavə, The Old Farmer's Almanac-ın verdiyi məlumata görə, 2024-2025 qışında Şimali Amerikanın bəzi regionlarında temperatur aşağı düşəcək, xüsusilə yanvarın sonu və fevralın əvvəllərində daha sərt soyuq hava müşahidə olunacaq. Eyni zamanda, Şimali Amerikada və Şimali Avropada La Nina təsiri ilə qar yağışı artacaq.

Bütün bu məlumatlara əsasən, 2025-ci ilin qışı dünya miqyasında sərt hava şəraiti ilə keçə bilər.

2025-ci ildə Azərbaycan da qışın sərt keçəcəyi barədə müxtəlif proqnozlar var.

ziyyət fərqli ola bilər.

Milli Hidrometeorologiya Xidmətinin Proqnozlar Bürosunun direktoru Gülşad Məmmədova mövzu ilə bağlı "Yeni MİSAVAT"a fikirlərini bildirib. O, ilk olaraq ölkədə növbəti günlərdə və dekabrda gözlənilən hava şəraiti ilə bağlı fikirlərini açıqlayıb: "Noyabrın 30-da Bakıda və Abşeron yarımadasında, eləcə də bölgələrdə hava şəraitinin dəyişkən-buludlu, əsasən yağmursuz keçəcəyi gözlənilir.

mal-şərq küləyi əsəcək. Havanın temperaturu Bakıda və Abşeron yarımadasında günorta saatlarında 9-12 dərəcə isti, Aran rayonlarında 8-13, dağlıq ərazilərdə isə 2 dərəcə şaxtadan 3 dərəcəyə qədər soyuq olacaq".

Gülşad Məmmədova əlavə edib ki, fəsillik proqnozlara əsasən bu ilin qış fəslində Azərbaycanda havanın orta temperaturu çoxillik normaya yaxın və normaldan 0,5-1 dərəcə yüksək,

şaxtılı və qarlı keçməsi istisna olunmur.

Fəsillik proqnozları - uzun illəri, böyük əraziləri əhatə edən hava müşahidə məlumatlarının analizi və elmi tədqiqat əsasında hazırlanan mövsümlər üzrə ilkin hava durumu sənariləri olaraq Ümumdünya Meteorologiya Təşkilatının (ÜMT) Regional iqlim mərkəzləri (Avropa Orta-müddətli Proqnozlar Mərkəzi - ECMWF, ABŞ-ın Beynəlxalq Tədqiqatlar

Azərbaycanda sərt qış keçəcəyi iddiasına reaksiya

Gülşad Məmmədova: "Bəzi dövrlərdə hava şəraitinin şaxtılı və qarlı keçməsi istisna olunmur, amma..."

Ekoloqlar soyuq hava dalğalarının, güclü qar yağışlarının və aşağı temperaturun baş verməsinin ehtimalını qeyd edirlər. Onlar beynəlxalq iqlim proqnozlarına əsaslanaraq, sərt qış şəraitinin yaranacağını bildirirlər.

Bu proqnozların iqlim dəyişiklikləri və atmosfer şəraitinin dəyişməsi ilə əlaqəli olduğu vurğulanır. Lakin hava şəraiti yerli iqlim faktorlarından da asılı olduğundan, hər bir bölgədə və

Yalnız Lənkəran - Astara zonasında aralıq yağışlı hava şəraiti müşahidə olunacaq. Lənkəran - Astara zonasının ayrı-ayrı yerlərində yağışların leysan xarakterli olacağı, dağlıq ərazilərdə qar yağma ehtimalı var. Lakin dekabrın 1-i gündüz saatlarından bəzi yerlərdə yağışlı hava şəraiti müşahidə olunacaq. Ayrı-ayrı yerlərdə yağışların leysan xarakterli olacağı ehtimal olunur. Mülayim ş

yağının miqdarı isə normaya yaxın və bəzi yerlərdə bir qədər az olacağı proqnozlaşdırılır: "Lakin Azərbaycanda çoxillik meteoroloji məlumatların təhlili göstərir ki, qış fəslinin iqlim xüsusiyyətlərinə görə adətən yanvar və fevral aylarında ölkə ərazisi daha tez-tez soyuq artıq hava cərəyanlarının təsirinə məruz qalır, buna görə də qış fəslinin nisbətən mülayim keçəcəyi gözlənilsə də, bəzi dövrlərdə hava şəraitinin

institutu - IRI, Asiya-Sakit Okean İqtisadi Əməkdaşlıq Təşkilatı - APEC Climate Center və s.) tərəfindən yayımlanır".

Qurum təmsilçisinin deyirə görə, dekabr ayında havanın orta temperaturunun iqlim normasına yaxın olacağı, yağışların miqdarı isə iqlim normasına yaxın, ayrı-ayrı rayonlarda bir qədər çox olacağı gözlənilir.

□ **Afaq MİRAYIQ,**
"Yeni MİSAVAT"

Overçuk: "Rusiya-Azərbaycan sərhədindən yükdaşımalarda həcmi 5 dəfə artıb"

Rusiya-Azərbaycan sərhədindən yükdaşımanın həcmi 5 dəfə artıb. Bunu Moskvada keçirilən MDB İqtisadi Şurasının 104-cü iclası çərçivəsində jurnalistlərə açıqlamasında Rusiya Baş nazirinin müavini Aleksey Overçuk bildirib. (APA)

Sumqayıtda 40 yaşlı kişi kafedə öldü

Sumqayıt şəhərində 40 yaşlı kişi kafedə ölüb. Hadisə şəhərin 9-cu mikrorayon ərazində yerləşən kafelərdən birində baş verib. Bildirilib ki, kafedə halı qəfil pisləşən 1984-cü il təvəllüdü Anar İlham oğlu Mustafayev orada keçinib. Onun ürək tutmasından öldüyü bildirilir. Faktla bağlı araşdırma aparılır./Report

Onun sözlərinə görə, Rusiya hökuməti beynəlxalq buraxılış məntəqələrinin modernləşdirilməsinə böyük diqqət yetirir. Overçuk noyabrın 28-də Rusiya Federasiyası Hökumətinin sədri Mixail Mişustinin bu məsələni qaldırdığını söyləyib.

Rusiya hökumətinin sədr müavini "Şimal-Cənub" Beynəlxalq Nəqliyyat Dəhlizi barədə də danışmış. Bildirib ki, "Şimal-Cənub" dəhlizi qitəmizin şimal regionları, Şərq və Qlobal Cənub ölkələri arasında təkmilləşdirilmiş əlaqəni təmin edən əsas istiqamətdir: "Rusiya hökumətinin yeni tərkibində ilk dəfə olaraq nəqliyyat və logistika komponentlərinə cavabdeh olan Baş nazirin müavini vəzifəsi təsis edilib. "Şimal-Cənub" dəhlizi qitənin şimalı, Şərq ölkələri

və Qlobal Cənub arasında əlaqəni təmin edən ən mühüm istiqamətlərdən

kompleks şəkildə nəzərdən keçiririk. Bu, Qara dəniz, Cənubi Qafqaz və Xəzər regionlarına aiddir".

Overçuk qeyd edib ki, Rusiya həm də Xəzər dənizinin sahili ilə Rusiya-Azərbaycan ərazisindən keçən

dan keçməklə Rusiya-İran sərhədini birləşdirən avtomobil marşrutu, müasir yol mövcuddur. Bu yol artıq fəaliyyət göstərir. Rusiya-Azərbaycan sərhədindən yükdaşımanın həcmi 5 dəfə artıb. Hökumətimiz

biridir. Söhbət cənub istiqamətinə yeni marşrutların, yeni beynəlxalq nəqliyyat dəhlizlərinin yaradılmasından və inkişafından gedir. Biz bu problemi

və daha sonra İrana uzanan qərb marşrutunu fəal şəkildə inkişaf etdirir.

"Bu istiqamətdə çox fəal iş gedir. Bununla yanaşı, burada artıq Azərbaycan

beynəlxalq buraxılış məntəqələrinin təkmilləşdirilməsi və modernləşdirilməsinə böyük diqqət yetirir", - deyir Rusiya hökumətinin sədr müavini yekunlaşdırıb.

Göbələk nə zaman zəhərə çevrilir - diyetoloqdan tövsiyə

Ləman Süleymanova: "Bu qida məhsulu düzgün qablaşdırılmadıqda, istifadə müddəti bitdikdə artıq zəhərli göbələyə çevrilir"

Kliniki Tibbi Mərkəz (KTM) zəhərlənmə ilə bağlı şok statistika yayıb. Məlumatla görə, bu ilin oktyabr ayı ərzində KTM-in Toksikologiya şöbəsinə zəhərlənmə səbəbi ilə 93 nəfər qəbul edilib, 4-ü ölüb.

Bildirilib ki, şöbəyə qəbul edilən xəstələrdən 42 nəfər dərmandan, 20 nəfər sirkə turşusundan, beş nəfər göbələkdən, dörd nəfər ilan sancmasından, dörd nəfər botulizmdən, dörd nəfər etanoldan, bir nəfər layelladan zəhərlənən şəxslərdir.

Eyni zamanda onlardan altısı allergik reaksiya, üçü fosfor üzvi birləşmələrdən, ikisi dəm qazından zəhərlənmə, iki nəfər isə həşərat sancması səbəbilə şöbəyə yerləşdirilib.

Həkimlərin söylərinə baxmayaraq, zəhərlənən şəxslərdən ikisi kişi, ikisi isə qadın olmaqla dörd nəfər ölüb. Bunlardan ikisi sirkə turşusu, biri layella sindromu və biri də göbələk zəhərlənməsindən olub.

Bəs göbələk nə zaman təhlükəli ola bilər? Təbii ki, burada söhbət yeməli göbələklərdən gedir.

Mütəxəssislər bildirir ki, göbələklər zülal, karbohidrat, aminturşular, B, C, D, E, PP vitaminləri, fosfor, kalium, sink, dəmir, kalsium, yod mineralları və fol turşusu ilə zəngindir. Həmçinin tərkibində yağlar az olduğu üçün azkalorili qida sayılır. Sink və B qrupu vitaminləri

ilə zəngin olması sayəsində göbələyin istehlakı fiziki və zehni yorğunluğu, həmçinin stressi aradan qaldırır.

Təzə halda olan yeməli göbələklərin kimyəvi tərkibi orta hesabla 90 faiz su, quru çəkisinin 30-40 faizi zülal, 10-15 faizi karbohidrat, 1-2 faizi isə yağlardan ibarətdir.

Azərbaycanda rast gəlinən yeməli göbələklərə adi şampinyon (*Agaricus campestis*), yay boletusu (*Boletus aestivalis*), çıxıntılı boletus (*B. appendiculatus*), ağ göbələk (*B. edulis*), qəşəng boletus (*B. regius*), çəhrayı südlüce (*Lactarius torminalis*), narıncı südlüce (*L. deliciosus*), palıd südlüçəsi (*L. insulsus*), sarı yağlıca (*Suillus luteus*) və digərlerini şamil etmək olar.

Mütəxəssislər qeyd edir ki, torpağın təbiətə bəxş etdiyi göbələk nə qədər dadlı, ləzzətli, faydalı olsa da, bir o qədər də orqanizm üçün təhlükəsi var. Düzgün seçilməyəndə, emal edilməyəndə və saxlanmayanda göbələk zəhərlənməyə, hətta ölümə belə səbəb ola bilər. İstehlak dövründən asılı olaraq göbələkdən zəhərlənmə hallarına ilin müxtəlif fəsillərində, əsasən də yaz və pa-

yızda təsadüf olunur. Göbələk zəhərlənməsinin simptomlarına mədə-bağırsaq pozuntusu, qusma, başgicəllənməsi və s. kimi hallar aiddir. Zəhərlənmənin müddəti göbələklər tərəfindən sintez olunan toksinlərin növü və miqdarından asılıdır. Belə ki, göbələk toksinləri orqanizmdə səbəb olduğu simptomlara görə sinifləndirilir. Protoplazmik toksinlər hüceyrələrin məhvini səbəb olmaqla orqan və toxumalarda funksional çatışmazlıqlar yaradır. Məsələn: neyrotoksiklər həddən artıq tərləmə, koma, hallüsinasiya, həyəcan, depressiya və s. kimi nevroloji simptomlara səbəb olur. Gastrointestinal toksinlər isə ürəkbulanma, qusma və ishal kimi əlamətlərlə müşayiət olunan zəhərlənməyə yol açır.

Morfoloji cəhətdən oxşarlığına görə bəzi yeməli və zəhərli göbələk növləri vizual olaraq çətin fərqləndirilir. Çox vaxt təcrübəsizlikdən zəhərli göbələkləri yeməli göbələklərə bənzədərək toplayırlar ki, bu yanlışlıq səbəbindən hər il dünyada yüzlərlə insan ölmü baş verir. Yeməli göbələyin içərisinə bir tək zəhərli göbələyin qarışması belə zəhərlənməyə yol açır. Ona görə də yol kənarında, açıq satılan yox, qablaşdırılmış məhsullara üstünlük verilməlidir.

Qablaşdırılmış məhsulu alarkən isə etiket məlumatları mütləq nəzərdən keçirilməlidir. Çünki yeməli göbələklər də bəzən zəhərlənməyə səbəb olur. Bu da məhsulun yararlılığı müddəti ötdükdə, düzgün şəraitdə saxlanmadıqda baş verir. Göbələyi xüsusən də polietilen torbada saxlamaq nəmlənməsinə, kiflənməsinə səbəb olur. Göbələkdən hazırlanmış salat və yeməklərin də düzgün saxlanması vacibdir.

"Müasir cəmiyyətimizin ən dietik qida məhsulu kimi tanınan göbələk geniş istifadə olunur. Avropa mətbəxinin təqdim olunduğu kafə-restoranların menyusunda göbələk daimi olaraq var. Azərbaycanda da göbələk sevenlərin sayı artmaqdadır. Bu qida məhsulu hətta uşaqlar tərəfindən də sevilir".

Bu sözləri "Yeni Müsavat"a açıqlamasında tanınmış diyetoloq-həkim Ləman Süleymanova mövzu ilə bağlı danışarkən deyib. Diyetoloq göbələyin tərkibinin müxtəlif vitaminlərlə zəngin olduğunu diqqətə çatdırıb:

"Göbələyin tərkibində xüsusən lesitin adlı maddə var ki, bu maddə qanda xolestərinin normadan artıq olan, həmçinin ürək-damar xəstəliklərindən əziyyət çəkən in-

sanlara yaxşı təsir edir.

Həmçinin göbələk artıq çəkiddən əziyyət çəkən insanlara da məsləhət görülür. Xüsusilə 2-ci tip diabet şəkər xəstələrinə tövsiyə olunur. Hətta sübut olunub ki, süd vəzi xərçəngindən əziyyət çəkən qadınlara göbələk çox yaxşı təsir edir. Çünki tərkibində xüsusi maddələr, antioksidantlar var. Həmçinin zehnin güclənməsinə, qanda yağların artmasına, müxtəlif xəstəliklərdə göbələk xoş təsir göstərən qida məhsuludur".

Diyetoloq qeyd edib ki, bəzən zəhərli göbələyi yeməli göbələklə səhv salırlar ki, bu da çox təhlükəlidir.

"Məsələn, adi şampinyon yeməli göbələkdir. Lakin sarı rəngdə şampinyon var ki, bəzən onu adi şampinyonla səhv salırlar, yəni, görünüş-cə bir-birinə çox bənzəyir. Sarı şampinyon çox təhlükəli

göbələk növüdür və ölümə də səbəb ola bilər.

Göbələyi bişirən zaman diqqət etmək lazımdır, belə ki, zəhərli göbələyi isti suda qaynadan zaman qaşığı suya salanda qaşığı qara rəngdə olur. Bu o deməkdir ki, göbələk zəhərlidir.

Zəhərli göbələkdən zəhərlənmənin simptomları onun növlərinə görə dəyişir. Məsələn, sarı şampinyon göbələyinin qəbul edilməsi nəticəsində qarabasmalar olur, insan dəli olmaq dərəcəsinə çatır, nevroloji problemlər yaranır. Solğun, qırmızı amanita göbələyindən zəhərlənmənin isə ilkin əlamətləri ishal, qusma, baş gəlməsi olur.

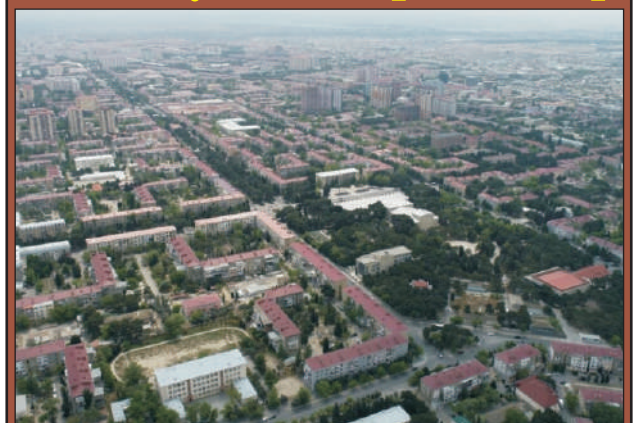
Hətta bəzi yeməli göbələkləri belə "üfürə-üfürə" qəbul etmək lazımdır. Yaxşı olardı ki, qablaşdırılmış göbələklərə üstünlük verilsin. Bu zaman mütləq şəkildə onun istifadə müddətinə diqqət etmək lazımdır. Bəzən, vaxtı keçmiş qablaşdırılmış göbələklər ciddi zəhərlənmələrə gətirib çıxara bilər.

Həmçinin, yeməli göbələklərin tərkibində maddələr var ki, əgər göbələk tələb olunan temperaturda saxlanılmadıqda, həmin maddələr aktivləşir və qida məhsulu kiflənməyə başlayır. Adətən bu kiflənmə görünür və təhlükə saçır.

Yəni o demək deyil ki, yeməli göbələk zərərsizdir, əgər bu qida məhsulu düzgün qablaşdırılmadıqda və yaxud istifadə müddəti bitdikdə artıq zəhərli göbələyə çevrilir".

□ **Xalidə GƏRAY,**
"Yeni Müsavat"

Sumqayıtda kanalizasiya sistemi yenidən qurulacaq

Sumqayıtda kanalizasiya və yağış suları sistemi yenidən qurulacaq.

Bu barədə İri Şəhərlərin Birləşmiş Su Təchizatı Xidmətinin Mətbuat Xidmətindən bildirilib.

Azərbaycan Dövlət Su Ehtiyatları Agentliyinin tabeliyindəki Tikilməkdə Olan Obyektlərin Müdiriyyəti tərəfindən Sumqayıt şəhərində kanalizasiya və yağış suları sisteminin yenidən qurulması ilə bağlı işlərə başlanılır.

İşlərin icrası üçün "EL EPCM" MMC ilə dəyəri 41.505.291,51 AZN (41 milyon 505 min 291 manat 51 qəpik) olan müqavilə imzalanıb. Sumqayıt şəhərində kanalizasiya və yağış suları sisteminin yenidən qurulması işlərinə dekabrın ilk günlərindən başlanılacaq.

İkinci olaraq, "Acı dəre" kanalının trassası boyu kanalizasiya və yağış suları sisteminin yenidən qurulması işləri həyata keçiriləcək.

Azərbaycan Dövlət Su Ehtiyatları Agentliyinin tabeliyindəki Tikilməkdə Olan Obyektlərin Müdiriyyəti artıq bununla bağlı hazırlıqlara başlayıb.

ÜSAVAT

Son səhifə

N 217 (8590) 30 noyabr 2024

N o y a b r

Bu çörəklərdən uzaq durun - həzm sistemini məhv edir

Həzm sistemi üçün zərərli hesab edilən çörək növləri adətən emal edilmiş tərkibi və az qida dəyəri ilə seçilir. Bu növ çörəklər uzunmüddətli istehlakda həzm sisteminə mənfi təsir göstərə bilər.

Ağ çörək

Tərkibi: Ağ çörək adətən təmizlənmiş (ağardılmış) buğda unundan hazırlanır. Bu unda liflər, vitaminlər və minerallar əksik olur.

Təsiri:

Həzm sistemində qəbizlik yarada bilər, çünki lif çatışmazlığı var.

Qan şəkərini sürətlə yüksəldərək insulin müqavimətinə səbəb ola bilər.

Bağırsağ florasını balanssız vəziyyətə sala bilər, bu da uzunmüddətli həzm problemlərinə yol açır.

Qlütsensiz emal edilmiş çörəklər

Tərkibi: Sağlam alternativ kimi təqdim olunsada, bezi qlütsensiz çörəklər çox emal edilmiş tərkiblərdən (məsələn, düyü unu, kartof nişastası) hazırlanır.

Təsiri:

Az lif tərkibi səbəbilə həzm prosesini çətinləşdirə bilər.

Artıq şəkər və qatqılar bağırsağ sağlamlığını poza bilər.

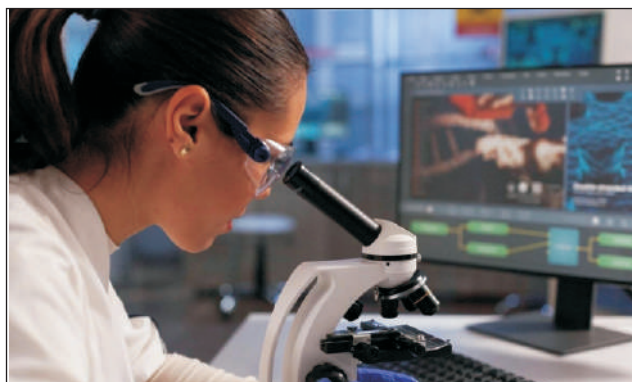
Nə etməli?

Tam buğda unundan və ya tam taxıl çörəyindən istifadə edin. Bu növlər daha çox lif və faydalı qida maddələri ilə zəngindir.

Tərkibində az qatqı və konservant olan təbii çörəklərə üstünlük verin.

Mayalı və ya fermentləşdirilmiş çörəklər (məsələn, turş maya) bağırsağ sağlamlığı üçün daha faydalıdır. Həzm sağlamlığınızı qorumaq üçün çörək istehlakınızı nəzarətdə saxlamaq və balanslı qidalanmaya diqqət yetirmək vacibdir.

Diabet əleyhinə dərman xərcənglə mübarizədə faydalı olub

“Roswell Park Comprehensive and Cancer Center”-in (ABŞ) tədqiqatçıları aşkar ediblər ki, II tip diabetin müalicəsində geniş istifadə olunan metformin preparatı piylənməsi olan xəstələrdə kiçikhüceyrəli olmayan ağciyər xərcənginə qarşı immunoterapiyanın effektivliyini gücləndirə bilər.

Elmi işin nəticələri “Journal of the National Cancer Institute” jurnalında dərc edilib. Məlum olub ki,

metforminin xərcəng əleyhinə təsiri yalnız artıq çəkisi və ya piylənməsi olan xəstələrdə müşahidə olunur ki, bu da onların immun cavabının xüsusiyyətləri ilə bağlıdır. Metformin piylənmənin immun sistemə mənfi təsirini azaltdığı üçün faydalıdır və bu da immun nəzarət nöqtələri inhibitorlarından istifadə edən terapiyanı daha effektiv edir.

Tədqiqat çərçivəsində bədən kütləsi indeksi (BKİ) 25 və daha yuxarı olan 511 xəstənin və BKİ

25-dən aşağı olan 232 xəstənin məlumatları təhlil edilib. Bütün iştirakçılarda kiçikhüceyrəli olmayan ağciyər xərcəngi olub və şişin çıxarılması əməliyyatından keçiblər. Əlavə olaraq, piylənməsi olan 284 xəstədə və piylənməsi olmayan 184 xəstədə immun nəzarət nöqtələri inhibitorları ilə terapiyanın effektivliyi öyrənilib.

Təhlil göstərib ki, BKİ 25 və daha yuxarı olan metformin qəbul edən xəstələrdə əməliyyatdan sonra xəstəliyin residivi olmayan dövrün müddəti əhəmiyyətli dərəcədə artıb. Bundan əlavə, metforminin istifadəsi bu qrupda immunoterapiyanın effektivliyini artırıb, normal çəkisi olan xəstələrdə isə belə effektlər müşahidə olunmayıb.

Heyvan modellərində alınan nəticələr təsdiq edib ki, metformin piylənmənin immunitetə zərərli təsirini kompensasiya edir. Bu, immun sistemə immunoterapevtik preparatlara daha effektiv reaksiyaya imkan verir və onların şiş əleyhinə təsirini gücləndirir.

Yeməyə qənaət etsin deyər donuz qidasına keçdi

Cin sosial şəbəkələrində al işləri ilə tanınan Kong Yutən adlı blogger indi də qidalanması ilə diqqəti cəlbib. Qız yemək puluna və xərcələrə qənaət etsin deyər donuzlar üçün olan qidaya keçib. O, hər gün cəmi yarım dollara yeyib doymağın yolunu tapıb. Belə ki, o, 3-5 yuan arası olan donuzlar üçün paket qidalardan alıb.

Suda isladılan yem çox turş olduğu üçün insanı susadır.

Kong etiraf edib ki, dadlı xoşuna gəlməyib və çox su içmək lazımdır. Amma qadın azı 10 gün belə qidalanmaq fikrindədir. O, insanın belə rasionda nə qədər qala biləcəyini aydınlaşdırmaq istəyir. Həkimlər isə onu normal qidaya qayıtmağa səsləyir. Çünki heyvan qidalan insan orqanizmi tərəfindən çətin həzm olunur, bu qidalarda lazımi vitaminləri almaq mümkün deyil. Diyetoloqlar ona yumurta və tərəvəz yeməyi tövsiyə edir.

Bunları bilirsinizmi?

- * Yeməkdən qabaq dişlərinizi fırçalasanız daha az yemək yeyəcəksiniz.
- * Hıçqırığınız tutduğu zaman 10 saniyə nəfəs almayın və 3 dəfə udqunun. Hıçqırığınız keçəcək.
- * Əgər soyuq duş altında 3 dəqiqə dayansanız, 40 kalori yandıracaqsınız.
- * Qədəhdəki şərabın keyfiyyətini öyrənmək istəyirsinizsə, qədəhi asta çalxalayın. Qədəhin içindəki çöküntü nə qədər qatıdırsa, şərab bir o qədər keyfiyyətlidir.
- * Yumurtanı qaynadarkən onun çatlamasını istəmirsinizsə, qaba yamış kibrit qoyun.
- * Tərə qarşı dezodorantları səhər yox, gecə vurun. Bu, daha uzun müddətə qoxunun qarşısını alacaq.
- * Ütünün suyunun içinə bir az ətir vursanız, paltarlarınızdan gözəl qoxu gələcək.
- * Ətraflı
- * Külqabının pis iylənməməsi üçün onu su ilə yox, zeytun yağı ilə isladın.
- * Pişiklərin divan və ya kreslonuza oturmasını istəmirsinizsə, həmin yerə naftalin qoyun. Pişiklər onu heç sevməzlər.
- * Saclarınızı boyadarkən üzünüdə dəyən boyanı südə batırılmış pambıqla silin.
- * Yata bilmirsinizsə, albalı suyu için.
- * Zibil qutunuzun içinə soda və ya qabartma tozu töksəniz pis qoxunun qarşısını ala biləcəksiniz.
- * Yumurtanı qaynatdıqdan sonra qalan suyu dibçəyə tökün. Bitkilərə çox xeyirlidir.
- * Dırnaq boyasından qalan sarılığı götürmək üçün dırnağa sirkə sürtün. Rəngini açacaq.
- * Mədəniiz bulanırsa bir stəkan qəhvə için.

50 yaşdan sonra bu qidalardan imtina edin

50 yaşdan sonra sağlamlığı qorumaq və həyat keyfiyyətini artırmaq üçün bəzi qidalardan imtina etmək və ya onların istehlakını məhdudlaşdırmaq vacibdir. Bu dövrdə metabolizm yavaşlayır, qidaların təsirləri isə daha çox hiss olunur. 50 yaşdan sonra çəkinilməli qidaların siyahısı və səbəblərini təqdim edir:

Emal olunmuş şəkər və şirənlər

Qan şəkərini sürətlə artıraraq insulin müqavimətinə səbəb ola bilər.

Şəkər iltihab yaradır və qocalma prosesini sürətləndirir. Diabet, ürək-damar xəstəlikləri və piylənmə riskini artırır.

Alternativ: Bal, təbii meyvələr və tünd şokolad seçin.

Ağ un və ondan hazırlanmış məhsullar

Ağ unun tərkibində lif və qida maddələri azdır, bu da həzmi çətinləşdirir.

Qan şəkərini yüksəldir və artıq çəkiyə səbəb ola bilər.

Alternativ: Tam buğda, yulaf və ya digər tam taxıl məhsullarını seçin.

Qızardılmış qidalar

Qızartma zamanı yaranan trans yağlar ürək-damar xəstəlikləri riskini artırır.

Həddindən artıq yağ mədə-bağırsağ sistemini yükləyir və artıq kalori alımına səbəb olur.

Alternativ: Yeməkləri sobada bişirin, buxarda və ya qızartmadan hazırlayın.

Sosiska və emal olunmuş ət məhsulları

Nəzarətsiz miqdarda duz və konservantlarla zəngindir.

Nitratlar və digər kimyəvi maddələr xərcəng riskini artırır.

Alternativ: Təzə və üzvi ət məhsullarına üstünlük verin.

Tərkibində çox duz olan qidalar

Həddindən artıq duz yüksək qan təzyiqinə səbəb ola bilər.

Böyrək və ürək problemləri riskini artırır.

Alternativ: Yeməkləri təbii ədviyyatlarla dadlandırın və duz miqdarını azaldın.

Səhifəni hazırladı: SELCAN

Baş redaktor:
Nazim SABİROĞLU

e-mail adres: yenimusavat@mail.ru

“Yeni Musavat”ın kompüter mərkəzində yığılıb, səhifələnib, “Son dakika” MMC-nin mətbəəsində çap edilib. Əlyazmalar geri qaytarılmır. Müəlliflərlə redaksiyanın mövqeyi uyğun gəlməyə bilər.

Ünvan: Bakı şəhəri,
R.Rüstəmov küçəsi
2528-ci məhəllə ev 44/d
Tel: 520 01 23 (24, 25, 26, 27, 28)

Redaktor:
Elsad MƏMMƏDLİ

Lisenzia N: B 114
SAYI: 1.500